

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453. d. sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébként pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hírelvénnyel folytatják s pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Névmagyarítás; a politikai pártok állása I. Z.; a Tiszaügy további fejlődése III. cikk. Törvényhatóságok: Pozsony és Verőce megyék, s a Hajdúkerület közgyűlései; magántudósítások Budáról és Sopronyól; erdélyi ügyek Társulati élet: a budapesti jótékony nőegylet s a pestmegyei társalkodó; m. kereskedelmi társaság; budapesti napló.)

Külföld. (Ausztria, Amerika, Spanyolország, Anglia, Orosz-s Törökország, China)
Értesítő; dunavízjárás.)

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Ó es. s ap. kir. felsége Karl János vezetéknévénél, Károlyra változtatását kegyelm. megengedni méltóztatott.

A politikai pártok állása. I.

Midőn a Jelenkor újévi folyamát kifejtettebb irányban megkezdte, a dolgozó társak kötelességében áll, a politikai rendszert, melyen alapul s azon elveket, melyeket ezentul követend, minél világosabban kifejteni. E felvilágítást vette alapul e cikk írója a most hazánkban működő liberális és conservatív pártok rövid jellemzése körül s hogy irányuk, elveik és viszonyaik egymás és a kormány ellenében annál tisztábban kitűnjenek, ezen jellemzésben a reform-rendszernek, melyre a progressisták állapodnak, rövid vázlatát becsátott előre és végre e rendszer elvei hazai pártaink viszonyaira s eddig kitűnt irányokra alkalmaztattak, hogy a tisztelt olvasó nemcsak a nemzeti élet fejlődésének normalis képét nyerje, hanem egyszersmind mozgalmaink tömkelegében teljesen eligazodjék, s végre kitűnjék, mikép politikai életünk folyama eddigéle nem volt eléggé kifejlett; hogy még csak szélsőségei tüntek ki s a fő, t. i. a túlzó pártok működéseit közvetítve egyeztető s tette összepontosító tényező, az igazi reform-rendszer, politikai életünkben még hiányzik, vagy legalább eddig csak tetek egy nagy hazai által képviseltetett.

E sorok írója az itt érintett feladatnak három irány-cikkben iparkodik megfelelni. Eleve megvallja, mikép ezek nem e lap számára irattak s hogy az idő rövidségétől meglepetve, azokon többé nem változtathatott. Az előadott nézetek e szerint egyedül belső, s így minden külső befolyástól menten maradt, meggyőződésének tiszta kinyomatai. Ha a közrebesátott programmal megegyeznek, annál jobb s bizonyítványi annak, hogy alapnétünkben, (elvből és rendszerben) tökéletesen megegyezünk, az egyedi felfogás különbségét úgy sem kerülhetni ki, s rajta teljes egyformaság eszközölése végett erőszakoskodni akarani, valóságos szellemi zsarnokság volna. Csak az ár, hogy a szerkesztőség szándékát előbb nem tudva, eszméim bővebben nem fejthettem ki. De hisz erre az év lefolyása alatt marad elég idő.

És most lássuk a dolgot, eleve becsátatot kérve, ha annak első szakasza elvont és száraznak látszanék. — Rendszert uraim! tudományosan kell megalapítani s elveket csak a tudomány napjainkban elért fokáról lehet teljesen felvilágosítani.

Korunk bölcsészeti s természettudományának összehangzó nevezetes eredménye az: hogy minden életfejlődés a természet- és emberben, — ennek belső és külső munkásságát tekintve, — ellenkező erők viszonyhatása által történik, sőt a szemlélődő philosophia megmutatta, hogy gondolkodásunk is szintezzen alap törvénynek hódol s hogy annak egész processusa ellentétek által fejlődik. Minden a mi van és létezik, az isten teremtő gondolata által lett s egy kútfőből eredvén világ és ember, anyag és szellem, a gondolkodás és tárgyai, egy alap törvénynek hódolnak is. Vonzó és távoztató erők mozgatták a világtesteket s fejlesztik a természet életét, ész és érzékiség viszonyhatásban határozzák az ember munkásságát s a gondolkodás, alapműködésében, tartalma megkülönböztetésében áll, a hasonlatosság és különbözőségi törvényei szerint.

A hol tehát szabad fejlődés van, ott nemcsak ellentéteknek, tehát társadalomban pártoknak kell mutatkozni, hanem ezen fejlődés már magában a pártok ellentétei által eszközöltetik. Lehetetlen kívánság tehát az, hogy pártok ne legyenek, szintolly lehetetlen, hogy csak egy párt legyen. Ha a mindenségben, mond Hartmann (der Geist des Menschen) egyedül a vonzó erő munkálkodnék: minden a mi van, a lehető legkisebb pontban golyóba szorulna össze; ha csupán a távoztató: minden a végtelenségbe szórhatnék szét. Ha az emberben ki-

zárólag az ész vagy érzékiség munkálkodnék, oda lenne a szabad akarat, mert akkor ész vagy érzékiségtől kénytelenítette szükségkép eselekednék. Szintolly nem gondolhatjuk az abszolút hasonlatosságot (azonosságot) csak magát; mert ennek nincsenek megkülönböztető jelei, de az abszolút különbséget (differentiát) sem, mivel ez tiszta ellenmondás, hanem egész gondolkodásunk, minden fogalom, itélet, következtetés, a tárgyak hasonló és különböző jeleinek elemzése vagy összeegyeztetéséből áll.

Pártoknak tehát, és pedig többeknek, de legalább kettőnek, kell lenni, mi által azonban az még nem mondatik, hogy egymást doronggal vagy bicskával kapacitálják, hanem csak ellensúlyozzák, mert mihelyest az egyik szerfelett túlyomó erőre kap, a normalis fejlődés kerekvágásából kiugrik. Illy kiugrások a természetben a szélvészek, földrengések, vízáradások, az emberben a szenvedelmek, a gondolkodásban az egyoldalú elvek szélsőségei, p. o. Fichte vagy Hegel philosophiája. Elvre nézve ugyan a különbség nagy, ha valamely párt ideiglen, megsemmisítő hatalommal győz; az eredmény azonban, mindkét esetben körülbelül hasonló; mert a szélsőségek érintkeznek. Robespierre vagy Nero — ez az alattvalók boldogságára nézve legalább közönyös.

Leszálok ezen általános eszmék köréből a társadalom mezejére, kérdezvén: mely elvek képezik a nemzeti élet fejlődésében az állított ellentéteket? Erre a philosophiának, politikának, sőt nevelés-tannak kell felelni. A philosophia által meggyőződünk arról, mikép minden meggyőződésünk, az ész és tapasztalás segítségével eszközöltetnek, mely ember tehát egyik vagy másik kútfőből nem mondom kirekesztőleg, de túlyomólag merit, a szerint idealista vagy realista, a politikában az ész vagy historiai jog (a status-quoták) hirdetője, az iskolát tekintőleg a humanismus vagy realismus pártfogója. Itt a különböző elvek ellentéteikkel! Gondold azokat egymásra visszahatásban s a mozgalom és küzdelem azonnal kezdődik.

De kérdezhetjük: mit mond tehát erre korunk bölcsesége és tudománya? Azt: hogy ezen ellentéteket, ezen dualismust ki kell egyenlíteni, összeegyeztetni, mert az világos, hogy minden ismér, mely túlyomólag egyik vagy másik ismér-kútfőből merítettik, egyoldalú s csak az által válhatik teljessé s mindenoldalúvá, ha egyik kútfőnek hiányai a másik által kiegészítetnek. Ezt nevezi Rotteck Staatslexiconában „a hamis szélsőségek“ (az egyoldalú realismus és idealismus elvei) tagadásának, a német szemlélődő philosophia pedig „az ellentétek közvetítésének“ (Vermittlung). Ugy de, ha a hamis szélsőségeket tagadjuk, és az ellentéteket közvetítjük, a két ellentételes elvből egy harmadik elv vagy rendszer fejlődik, mely az előbbi kettőnek összeolvadásából áll, tehát idealismus és realismus, az a politikai tudományban ugynevezett reform-rendszer, mint két összeolvadt anyag, vagy két egymásba ütköző mozgás, egy harmadik vegyes anyag vagy mozgás keletkezését okozza. Ez tagadhatatlan.

De alkalmazzuk ezen elméleti tételeket valahára már a társadalomra. Az emberek ösztönserűleg társaságba léptek, hogy egymás segítségével életüket s vagyonukat biztosítsák. Később a műveltség elterjedvén átláták, hogy a közbátorság egyedül az állodalomok ezélya nem lehet, hogy az emberiségnek, mint szabad erkölcsi lények összeségének, a tökéletesedés és jóllét ezélya felé kell haladnia s ennél fogva a társaság (az állodalom, egyház s iskola) szerkezetét úgy alakítani, hogy haladásukat a tökély s jóllét ezélya felé lehetőség elősegítse. Mihelyest ezen öntudat az európai művelt emberiség közt kifejlődött, a politikai mozgalom korszaka beállott s az újabb történelemben nincs érdekesebb tárgy, mint ezen mozgalom lefolyása phasisainak követése. Mindenekelőtt természetesen a politikai idealismus lépett fel és pedig egyoldalúsága egész szélsőségében. Az emberek tapasztalatlanok, mint valának a reform vagy progressio pályáján, teljesen meg voltak győződve a felől, hogy egy ugrással hanyathomlok a paradicsomba szökhetnek; errenézve egy hívek, csak a fennállót tisztán eszmék szerint kellene újra szerkeszteni. És támadtak respublicák Angliá és Franciaországban; ez utóbbi helyen a monarchia, hierarchia és aristocrazia teljes eltörlésével. De az emberek csakhamar elég keservesen tapasztalák, hogy egy elv,

erő, párt soha sem működhetik egyedül s hogy az emberiség egy ugrással a mennyországot el nem érheti. Az eszme hatalma nem mindenható s ha a terjedő műveltség az észjognak követőket szerez, a status-quoták, a positiv jognak is vannak minden időben pártfogói, ezt már a fennálló érdekek úgy hozván magokkal. Ha tehát heves és erőszakoskodó volt az idealismus első fellépése, majd olly heves és erőszakoskodó lón a realismus visszahatása is, míg végre az emberek keserves szenvedésektől kényszerítve által kezdék látni, hogy a lehetetlennek létesítésében fáradoznak; hogy két ellenkező anyag vegyítke, sem az egyik sem a másik anyag többé nem lehet, hanem vegyes tartalmu egyveleg; hogy ha tehát egy hierarchico-aristocratiai monarchiát az észjog eszméi szerint akarunk reformálni, a respublica és absolutismus szélsőségeiről egyformán le kell mondanunk, mivel illy vegyítékből bármennyi emberélet áldoztassék fel, más mint a alkotványos monarchia nem képezhető, mint Éjszakamerika bensülött fejedelmi családot, aristocriát és katolikus papságot nélkülözvén, fölszabadulta után, más mint respublica nem lehetett. Mihelyest ezen meggyőződés a történetek kinszenvedelmei által kifejlődve, terjedni kezdett s az emberek beláták, hogy a reformerek vagy progressisták feladata más nem lehet, mint a fennállónak eszmék általi javítása, vagy mi szintaz, a historiai jognak észjog általi átalakítása, és pedig békés törvényes úton; mivel az ember ámbár bizony nem valami szerfelett magasztos lény, de mint magam egy előbbi cikkemben kifejeztem, még sem patkány, hogy egymást pusztítsa: azóta mondom a politikai mozgalom tulságából épen annyit veszített, a mennyit terjedelemben nyert; a francia forradalom után más országokban is kiűtött a forradalmi láz, de egy sem alakult respublicává, egy sem fosztotta meg uralkodó családját trónjától, hanem csak az ifjabb ágat helyezte trónra, s most már minden felvilágosodott józan eszű ember jelszava: alkotványos és alkotványos haladás, mely mint folytatásunkban kimutatandjuk, annál biztosabban létesül, mennél kevésbé szélsők a pártok egymásiránti ellentétei, és mennél kevesebb heveséggel küzdenek egymás és a kormány ellen; mert annál könnyebb egyeztetésük egy közös eredmény valóítására. Z.

A Tiszaügy további fejlődésében. III. cikk.

Miután a központi választvány a társulat pénzügyi és beligazgatási tárgyait rendezte, hátra volt még a Tisza-völgy-szabályozás technikai rendszerére nézve állapotokra jutni s elhatározni azon műtani elveket, melyek szerint a Tiszavölgy rendezendő lesz.

És a központi választvány megbízatásának ez volt legnehezebbike. Mert a sok jó szándék e téren is olly tervbőséget juttatott az érdekelt közönség elibe; annyi vérmes reményt s aggodalmakat kelesztte különböző vidékeken, hogy a nagy várakozások mindenestire lehangolva fogják magokat érezni látván, hogy a központi választvány tapasztalt férfiu s elismert tekintély utmutatását követve a leggyorsabb és legbiztosabb rendszert fogadja el; miután több vízmérnöki kapacitás kijelenté, hogy mindazon nagy tervek olly ábrándos javaslatok, melyek a tudomány elveivel s a tapasztalat tanácsival egyenesen ellenkeznek. —

Néhány nap mulva a közönség kezében leend lombard-velencei es. kir. építési főigazgató s a vas korona rend vitéze Paleocapa Pétertől: „Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről.“ E munka tétéleinek egyszerű s ellenállhatlanul meggyőző okszerűségével meglepte a központi választványt; látta ez világosan, hogy földadata nagy, de egyesült akaratnak létesítésben nem nehéz; látta, mikép a Tiszavölgy rendezése körül helyes sorozatban fekszik a siker titka; látta, hogy sokat markolva egyszerre, keveset fogna elérhetni s hogy sajátkép azt kell munkába venni először, a mi már érezett bajt orvosol s hagyni a jövődónek, mit az intézhet el csak biztosan. Életbe látta maga előtt Colomb hires tojását, mert midőn a művész felmutatá a kérdés utolsó elemeit, a megoldás egyszerűsége bámulattal hatotta meg a központi választványt. —

Valóban meg is győződött a központi választvány, hogy az ügy philosophiai helyes felfogása óhat meg balfogásoktól inkább, mint technikai jártasság. Mert azonnal világos lón, hogy az elérendő célok helyes sorozata hatá-

rozsa el a munkálatok rendszerét és sorát is. Balgaság lenne például rétföntözési munkálatokról gondolkozni, míg réteink folyvást víz alatt hevernek; hajózásról, míg a Tisza árvizei egész tengereket képeznek a Tiszavölgy rónáin; esatornákról, míg az anyafolyó szabadon kalandozik szerteszét. A kérdés tehát az volt: mi sajátképp a Tiszavölgy birtokosainak főérdeke? mi az első szükség?

Természetesen nem egyéb, mint azon roppant, 125 nyszög mérföldnyi tér megmentése az árvizek rongálásaitól. Melly uton érhető el ez? volt az egyszerű kérdés.

Tán csupa átvágások által? nem felel a tudomány.

Vagy csupa esatornázás által? nem — felelte ismét a technika.

Töltések által? bizonyosan, mert ez világkezdet óta máig a legbiztosabb védezköz.

Tehát ne legyenek átvágásaink és esatornánk? Sőt inkább, csak helyes sorozatban. Első cél a roppant ártér kiszáritása, ez pedig csak töltések által történik legegyszerűbben, leghamarább és legolcsóbban. Töltéseknek az átvágások és esatornák mellett is készülni kell s azért a töltésezés a szabályozás alphája. — De ne véljék az érdekeltek, hogy ezen elv egész makacs szigorral állítottatott volna fel bármelyik tervező által, sőt a folyónak kijávitásához kívánatlik, töltések és átvágások egyesült használatával ajánlatlik.

És ez az, miben némi különbség létezik a P a l e o c a p a P é t e r és néhai V á s á r h e l y i P á l t e r v e i közt, kik mindketten átvágásokon és töltésezeseken javasolják kezdeni a szabályozás munkáját azon eltéréssel, hogy ez utólsó az átvágások sikerére helyezi a főszót s ezért 101 átmetszést; az első pedig a töltésekre s ezért csak 15 átvágást ajánl; átengedve a többieknek megtételét akkorra, midőn a töltések közé korlátolt folyó erőteljesebb munkálkodásaiban biztosabb útmutatást adand az átvágások pontjaira nézve. —

Most a Tisza folyó minden korlát nélkül szertekalandozván a völgy rónáin szétterülésében erejét veszti; mihelyest szabályos távolságu töltések közt fog folyni, az egybeszorított folyónak munkálkodása azonnal erőteljesebb és szabályosabb leend. A töltéseken túl enyészni fognak a nagy kiterjedésű lápságok s a mi moesások még maradnak, azoknak fekvési viszonyai a már szabályosabb folyóhoz önként kitérnek s megkezdnek a lecsapolási és szükséghez képest esatornázási munkálatok a dolgok természetes fejlődésében. Míg a töltések közé szorított folyónak munkálkodása eredményeiről tapasztalati adatok nem vezérlik a vízmérnöki számításokat, minden elhamarkodott lecsapolási és esatornázási calculusok bizonytalanok és sok költségpazarlásba sodorhatnak az érdekelte birtokosokat s nehéz felelet terhével sújthatnak a központi választványt és — Ezért

Ha ki kezébe veszi a fenérintett munkácsiát s hozzá gondolja még azt is, mennyire kelle a központi választványnak arra is figyelmeznit, hogy a költségben részesülő tiszavölgyi birtokosok rögtön érezzék a tett munkálatok áldását s a társulat maga nyujtsa kezeikbe az alapot, miből megtérítést követel, azonnal eligazodik a szabályozási rendszer megállapításának indokai felől. —

Ezek szerint a társulati ügy elméleti ágával tisztába jöven a központi választvány, azon ponthoz jutott el, hol azt tetteleg mozgásba kell hozni; előbb azonban gondosan kiválasztani a pontot, mellyen a nagygyűlés határozata szerint a legnagyobb baj lenne orvoslandó, hogy épen ott tétessék az első kísérlet is, hol a legnagyobb teherviselés iránt a legnagyobb érdekelttség nyilatkozandik a központi választvány által fölláított elvek és föltételek elfogadásáról. Ezen fő pontok kijelelése körül a technikai osztálytól vett útmutatást.

E szerint a Tiszafolyó főbaja azon nagyszerű kitérésnél van, melly Vásáros-Naménytől kezdve Csapnál éri el legtávolabb csucsát, hol a folyó rendszeres vonulatától egészen éjszaknak veszi folyását s egész mentiben leglassubb. Ezen pont vonta tehát legelsőben is a központi választvány figyelmét magára; de a műértők egyező nézete szerint e helyen a partviszonyok le alig győzhető akadályai miatt gyökeres orvoslásról még most szó sem lehet; azért kénytelen volt a központi választvány más pontot kijeleltetni, hol nagyobb szerű munkálat-tétel ajánlatlik. Ilyennek nyilváníták a műértők a tiszadobi pontot; hol a folyó igen sűrű kanyargásai miatt szinte annyira meglomhul, hogy a felül fekvő vidéket mindkét parton moesásokká változtatta. Itt három nagyobb szerű vonal kísértetett meg a L ö k, — D a d a, — és D o b - S z e d e r k é n y i folyórövidítés és töltések. A két első, midőn a helyszíneni vizsgálatokból kitűnt, hogy részint a part rendkívüli magassága, részint az a melletti térség több ezer ölet tartó mélysége s posványossága majd lehetlenné teszi a czélbavett nagyobb szerű igazítást, végre kénytelen volt a központi választvány a D o b - S z e d e r k é n y i közti töltés és

átvágás tervét elfogadni s ott megkísérteni az illetőkkel a fölláított elvek alkalmazását. —

E czélból a központi választvány fölhívására gróf A n d r á s s y G y u l a a tiszadobi osztály elnöke augusztó 24dikére egybehija azon társulat tagjait, kik is nagy számban telhatalmu megbízatásokkal ellátva megjelennek.

A központi választvány és a tiszadobi osztály közös ülésében elnök gróf o nmlga előterjeszteti az egész rendezési munkálatot minden esatolványával s ezek közt felolvastatja a garantialis szerződvény javaslatát is s fölhija a tiszadobi osztály érdekelte birtokosait azok iránt lehető észrevételeiket akár ezen közös, akár külön tartandó ülésökből a központi választványnak előadni, hogy mivel még tetteleg gyakorlatba vétel által az egész fölláított rendszer figyelva nincs s a munkálkodott központi választvány teljes számban még együtt van, a netalán szükséges és kívánt módosításokat megtegye. Azonban a tiszadobi osztály részletesen kihallgatván az egész eljárás rendszer tervét egyhangulag nyilvánítá, miszerint azok teljesen kielégítők s azok elfogadására s alkalmazására örömmel kész; sőt a felolvasott szerződvényben is teljesen megnyugszik, csak a garantirozó összeg aránya iránt kíván saját körében tanakodni. Hol is miután a föltiszt. egri káptalan lelkes képviselője L é v a y S á n d o r apát s a társulati osztály buzgó és erélyes elnöke gr. A n d r á s s y G y u l a az első 50, a másik 30 ezer pengő forint biztosítás elv á l l a s á v a l megkezdék az aláírást, csakhamar vetélkedve aláíratott a kívánt összeg; 39 ezer frt. sz. k. Debreczen városnak, Semsey és gr. Desewffy családoknak hagyatván biztosítandó összegűl, miután kijeleltették, hogy ebben részesülni ohajtanak. Azóta Debreczen város 25, Semsey család 16, gr. Desewffy Emil 5 ezret irt alá s így több biztosított már, mint a megkívántató összeg. —

Példában látta tehát ez által a központi választvány, miképp fölláított elvei vízhangra találnak s az illetők megnyugvását s kész elfogadást megnyerik. Ezért miután minden szükséges intézkedést a tiszadobi társulat választványával együtt megtett, hogy a munka Tiszadobon minél előbb megindíttassék s érezvén az idő sebes haladását, hogy a minden oldalról tóduló várakozásoknak annál biztosabban megfelelhessen, két részre osztá magát. Egyike Polgárról a Tisza folyón lefelé, másika Tisza felvidékére utazván, hogy az ottani társulatoknál az idén még ohajtott munkálatokat a megállapított rendszer szerint rendezze s elintézze. (Folyt. köv.) K o v á c s L a j o s, központi igazgató.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

POZSONYMEGYEI KÖZGYŰLÉS. (Folytatása).

Azon küldöttség, melly mult évi decembri közgyűlésből a sitemény-árszabási kules kidolgozása s annak mikénti eszközése iránti véleményadás végett megbízatott, beadván munkálatát, ennek megvitátását több óráig folytatták, azon eredményel, miszerint a sitemények árszabását mind városokra, mind egyéb helységekre nézve a havonkinti kisgyűlés teljesítendi.

Szomszéd Nyitramegyében elkövetett kicsapongásokról vádolt némelly pozsonymegyei köznemesek ellen véghésvit vizsgálatról tudósítás a tisztí ügyészek véleményadás végett kiadatni rendeltetett. — Hasonló, bizonyos szolgabíró ellen intézett panasz folytában tett vizsgálatról jelentés éles vitákat idézett föl, mellyek következtében a szolgabíró azon vád alól, hogy puskáját egy vadászra szegezte volna, fölmentetvén s a már indítványzott tisztügyi kereset helytelennek találtatván, az illető felek magány-perutrá utasították határozattal. —

A gutori töltések kijávitására az érdekelte Csallóköz aránylagos hozzájárulása megkívántatván, Somorja m város szabaditékára támaszkodva, nem tartá magát kötelesnek területén kivül közmunkák teljesítésére; azonban többség által az 1844. IX. Czikkre figyelmeztetve, értesítetett, hogy törvénysérelem nélkül a közmunkákhoz járulás kötelessége alól magát nem oldozhatja föl.

Előterjesztvén a n. m. k. helytartótanácsnak új iskolai rendszert tudató körirata folytában véleményadás végett megbízott küldöttség javaslatai: ezek részletes megvitátása mellőztetvén, szönyegre hozott a nevelés dolgában kezdemény jog kérdése. Az e tárgyban mondottakat következőkben pontosulnak össze: Különbség van a rendelkezési és a felügyelési jog közt. Amaz — miután a közjöllét, az 1791. 15. czikk elismerése szerint is, a honfiak czél szerű neveltetésében gyökerezik, a nemzet összes alkotványos jogutól általában elválhatlan levén, az ország rrdeti erről soha le nem mondottak. Az 1791. 15ik és 67ik czikkei egyenes és világos nyilatkozatai a nemzeti intézkedés e jogának, mellynél fogvást a nevelés ügye országgyűlésileg fölvétetvén, küldöttségre bízott, noha a felség felügyelési joga még az 1715. 74. czikkben elismerve és e tekintetből 1723. 70. által a helytartótanács tanuló-

ny bizottsága megállapítva lón, világos tanúságuul annak, hogy a nevelés dolgában intézkedni csupán az országgyűlésnek levén joga, a tanulmányi bizottság csak az ügy kezelése és felügyelés végett állítottatott fel; mit a legújabb törvény az 1844. II. Czikk 8. és 9ik §ai sem czáfolnak meg, mert e §§ból nem következtethetni, hogy a nemzet ő felsége intézkedési jogát — a mennyiben a magyar nyelvnek iskolákban használatát elrendelte, elismerte volna, hanem egyenesen az tűnik ki, hogy a nemzet ő felsége e részbeni intézkedéseinek mikéntiségét helyeselve és törvénybe ígtatva magáévá tette. Melly okoknál fogvást a szönyegen forgó helytartótanácsi körlevélben hirdetett új iskolai rendszer — miután illet megállapíthatni csak az országosan egybegyűlt Rknek van alkotványos joga — a reá tett küldöttségi észrevételekkel együtt egyszerűen tudomásul vétetni, de egyszersmind az országgyűlésre följegyeztetni határozottatott.

A községi bírák választására, a szokásos minszent nap helyett más nap javasoltatván küüzetni, kölesönös felvilágosítások nyomán az eddigi szokás, mint czél szerűbbnek tapasztalt, meghagyatott.

Pozsony megye új börtönei építésével fényes tanujelét adá azon emberszerető szellemirányának, melly e törvényhatóságának a korkivánta haladás pályáján lépteit jelleli; az új rendszerű börtönépület szózatoss emlékeül magaslík ama szép lelkesedésnek, melly sülyedett embertársaink erkölcsi javulásairánti kegyelet szent tüzeből eredve, a közjöllét, a hazaohtárán fellángolt. Álltak a falak; de ez nem volt elégséges: a testnek lélek, az anyagnak szellem kellett, hogy éljen; t. i. hogy új börtönrendszerünk, az emberszerető e teremtvénye teljes legyen, szükséges volt a rabokkal bánásmód körül büntető és javító szerű elveket megállapítani s ezekből olly rendszabályokat kifejteni, mellyek a szeretet igéjét testlé varázsolni alkalmasak legyenek. Ez megtörtént. Az illető küldöttség feladatának díesően megfelelvén, beadá munkálatát s vezérelvek gyanánt megállapíttatott: a magán-elzárás, a rabok közmunkákra ne alkalmaztassanak; ellenben munkaerőjük bérbe adassék, és az illető lelkész által hetenkint látogattassanak meg. —

A bánásmód szabályai 84. §§ra oszlanak, mellyekbe mind azon szép eszme és üdvös intézkedések letéttetvék, mik az országos választvány börtönrendszerét annyira kiténtetik. A rnk hangos éljenne! koszoruzván a küldöttség s különösen ennek legmunkásabb tagja, érdemes főjegyzőnk Olgay Titusz fáradságát, ezen szabályokat, mihelyt a szolgálati személyzetnek öt tegrali szaporíttatása helytartótanácsilag jóváhagyva leend, — de, a mennyire lehetséges, addig is — közvetlenül é l e t b e l é p t e t n i határoztták. —

A Dumasabályozás tárgyában eljáró küldöttség jelentése azon kérdés megvitátására nyujtott alkalmat: vajjon a szemeti sarkantyú meghosszabbítása egyedül kamrai költségben, vagy az érdekelte földesurak hozzájárulásukkal eszközöltessék? minek folytában a küldöttség tovább is megbízatott, hogy az érdekelte uradalmak hozzájárulását eszközteni iparkodjék. —

Az alispán jelentéséből sajnosan értettük: milly vizsgálések tapasztaltatnak falukon a tűzkármentesítő-társaság részéről; azért figyelmeztetésül szolgáljon az illetőnek, hogy levonások, zsarolások és a házak mikénti építésére gyakorolt beavatkozás ezen megye részéről komolyan roszszaltattak.

Tapasztaltatván, hogy azon veszedelmes szokás, miszerint a zsidók halottaikat kelleitől korábban temetik el, ujjolag kezd belopódzni, a szolgabírák ennek szigorú megállására, és az eziránt fenálló megyei végzés áthágóinak kemény megbüntetésökre utasítottak.

A „köröztetés“ mikénti eszközéséről véleményadás végett megbízott küldöttség javaslatának megvitátása után határozottatott, hogy a currentatiók, ugy mint előbb, a járásbeli főbírák által eszközöltessenek, a n. m. k. helytartó tanács mindazáltal a körleveleknek 19 példányban leendő megküldetése végett kéressék meg, minthogy azoknak a megyei irodában leiratása költségzaporodást okozna.

A „külső“ járásnak három kerületre miként leendő felosztását tervezni megbízott küldöttség javaslata felolvastatván T. urodalom részéről a kitéült szolgabíró ellen kifogás tétetett, de a többség által ugy értesítetett, hogy magán-neheztelessék és magányos bajok miatt a közérdek nem szenvedhet, miért is a tervezett szolgabíró ott meghagyatni rendeltetett.

A jegyzőkönyvek recapitulatioja csak f. hó 17én végeztetvén be, következett a kormányzékai intézvények fölvétele. —

Pozsonyváralja m város árváji atya jelentése folytában leérkezett intézvény azon m város árvapénztári számadásiban fölfedezett hiányok és zavarok megvizsgálását elrendelvén, alispán úr indítványá folytában a vizsgálat az

egész mvárosi tanács mibenlétére 's különösen arra: vajjon a' jegyzőkönyvek magyarul szerkesztetnek é? kiterjeszteni határozatot.

Országbíró ó exejától boldogult Horvát Istvánféle könyvtárjegyzékének megküldése mellett, ezen könyvtár országos költségen leendő megvásárlása érdemében ide intézett levél felolvastatván, a' Rk a' ritka becsü könyvtárnak az ország közhasznára leendő megszerzésében egyhangulag megegyeztek.

Most azon küldöttség, mely mult septemperi közgyűlésből az ismertes B — y László ellen elrendelt tisztí vizsgálat eszközzésére bizatott meg, nyújtá be hivatalos jelentését. Mély esend lón a' teremben. A' tudásvágy legfőbb fokra emelve, feszült figyelemmel csüggtek az olvasójegyző ajkain mind azok, kik biztos adatokat bírván kezék közt, B — t nem közönséges csalónak tarták; mind pedig azok, kik kárhözható ítéletüket a' B — ról megjelent majd vádoló, majd védő hírlapi közlések miatt felfüggesztve, ót értelmi gyöngesége, 's így önmaga áldozatjának lenni képzelték, a' híresztelt rendek viselését felsőbb engedélyt mellőző megmondolatlanságnak voltak hajlók tulajdonítani, és a' rendkívüli kitüntetések hirdetésében, mint mely csak szerkesztői felelősség mellett történhetett, kiszámított csalási tervet lappangani nem gyanítanak, mert lehetnek hívek, hogy a' gazság oly nyílt és ránczalan homlokkal járhasson, hogy a' hazugság illy óriási nagyságban merészellen fellépni az isten világos ege alatt. De az utóbbiak — kik közé maga tudósító is tartozott, — mégis csalatkoztak. A' felolvasott jelentésből megértvén azt, mikép az eljárás küldöttség a' B. ellen beadott panaszok tekintetéből annak azonnali letartóztatását és laka bezárása mellett, iratának megvizsgálását tartá szükségesnek, — a' nyilvánosság napsugáránál lassankint olvadozni láttuk azon szemfényvesztő, mystificáló álarozot, melyet B. fél Európa megvakítására magára öltetni szemtelenkedett, 's mellynek hazug zománca alatt még a' vizsgálo küldöttség előtt is, egy hozzá benyújtott írásbeli nyilatkozatban, menedéket, de hasztalan keresett. B. saját vallomásai szerint, rendeket és kamrási ezmet 'sat. nemesak nem kapott, hanem illy kitüntetések még ig é r v e sem voltak neki; e' szerint a' híresztelt státistikokat rejtő levelezésekről is mit sem tud; azon rendjeleket, és a' kamrási rojtot, mellyek szállásán találtak, Bécsben csináltatá festvények után, a' hírlapi hirdetévények pedig egyenesen tőle eredtek, de mi több, B. idegen nevek: mint „Nagy de Tolesva“ és Ghillányi“ álnévek alatt irt (rectius iratott) önmagáról magasztaló czikkeket az Augsburgi közönségesbe, és más lapokba. Mely műtételek czélja nem volt egyéb, mint annyi hitelt és tekintélyt szerezni magának, mennyi szükséges volt a' csalás oly faja elkövetésére, mely a' büntettek chronique scandaleuse-ben eddig tán páratlanul áll: B. t. i., mint bevallá, egy pesti ügyvéddel, és bizonyos M.-val állván kapcsolatban, ez utóbbinak közremunkálása mellett, a' megtalált számos levél tanúsága szerint, „rendkívüli befolyás“ fitogtatásával különféle löképezések bizodalnát megvesztegetni 's tőlök magyar nemesség megszerzésének ígérete és reménye alatt, eljárás költségek fejében tetemes összeveket kiesalni iparkodott, mely szép igyekezetében B. különféle, önmagának irt 's kijelölt áldozatival, bizalomnyerés okáért közölt levelekre támaszkodva, megtörtént, hogy némelyek ravasz ajánlatát megveték, mások ellenben hiúságtól elesábitatva, lépre 's kelepezébe kerültek; ezek közt megemlítendő egy prágai ember, kitől B. illy uton 2000 pftot 's egy gazdag pesti választó polgár, kitől 4670 pftot tudott két év alatt példátlan vakmerőséggel nemesség-kieszközölhetésre szükséges díjazások ürügye alatt kiesalni; a' mint ezt saját 55 darab levelei bizonyítják; — de tartozik számos apróbb illyenemü zsarolás, mellyekkel együtt B.-nek a' családság e' pályáján tett 's ekkorig teljesben hebizonnyult adósságai közel 10 ezer pft-ra rugnak. — Ezen öszleteket, B. állítása szerint, a' hozzá jött számos nagyuri vendég tiszteletére adott lakomák emészték fel. Valóban illyesmik tapasztalásán a' fellázított erkölcsi indulat nemes haragjában felkiálthatnánk: „quousque tandem abutere 'sat.“ — A' megsértett emberi méltóság érzete fájdalom hangján szólal felkeblünkben, az alávalóság illy vakmerő feltolakodása szemléletén! Undorral fordul el minden, csak középlínomságu kedély is a' becsületesség sátáni legázolásának emelygést okozó képtől, mellyet B — nek közvélemény nyel daczoló ocsmani csalási merényében megpillantani szerencsétlenek vagyunk. Ezen embert, ki az általa bitorlott ügyvédi névszentsége ellen oly égbekiáltólag vétkezett, roszelekü tervében, ugyszólván, csak csalásának rendkívülsége, a' szemtelenség non plus ultrája óvá meg eddig az igazság üldözésétől; mert képzeltelnek látszott, hogy egy nevelést nyert teljes koru férfiban a' becsületérés, a' férfluibüszkeség, vagy csak a' morális tapintat leg-

parányibb atomja is hijányozhatik, — mert senki sem hívé, hogy a' hazugság, ostobaság és szemérmetlen rosz szándék undok szövetségében e' földön személyesítve tüntessék fel, — valamint a' régi Spartában senki sem hívé, hogy létezhetik szülegyilkos is az emberi társaságban, miért is ezen bűn neve a' törvénykönyvben egészen hijányozott; — de me g g y ő z ő d t ü n k arról — mi eddig hitelnek látszott! — B.-nek két év alatt folytatott merénykedéséből nem hozatott fel egy körülmény sem, mely complot elvtelensége 's legszemtelenebb szándékosága felett csak egy pillanatig is kétkedni engedne, még azon állítása is, hogy egy czélba vett gazdag házasság által akarta volna leróni tömérdek adósságát — milly nyomorult argumentum B. szájában! A' vizsgálo küldöttség B. ellen a' f e n y i t ő p e r (mellyhez a' esődületi is járuland) elrendelését tervezvén, a' netaláni bűnöstársak kipuhatlása tekintetéből Pest és Vas megyéket (az utóbbi a' nemesítő okleveleknek állítólagos dus kuforrása) felszólíttatni javaslá; melly véleménye a' küldöttségnek közakarattal elfogadtatott és szigoru eljárása egyhangulag helyeseltetett; 's az elfajult ember a' letartóztató szobák egyikében várja gaz merényeinek érdemelt büntetését.

A' központi vasutársaság részéről Morva folyamán átvzetendő hid építése ügyében eljáró küldöttség, miután az előbb tervezett fahid helyett, köhid leszen készíttendő, új utasítással látatott el, jelentése bevaratván.

Az egy bizonyos szolgabíró ellen tett panasznak gyűlés kezdetén megrendelt rögtöni megvizsgálásáról szóló jelentés beadatván, miután kitűnt, hogy a' vizsgálat ki nem meríthetett, annak folytatása és befejeztetése — jövő közgyűlésig adandó tudósítás mellett az illető főbírónak meghagyatott. —

Azon küldöttség, mely azon kérdés megfejtésére nézve: vajjon „Somorja mváros köteles é szabadtéka daczára is a' közmunkákhoz járulni?“ véleményadás végett vala megbizva, beadott tudósításával meggyőző a' rket és Somorja mvárost is, hogy ez bizony a' közmunkák teljesítéséhez aránylag, de különbség nélkül járulni ö t e l e s.

Gyűlés utolsó napján f. dec. 19én majd kizárólag a' husárszabás körüli viták foglalkodták a' rket, mellyek eredvényeül a' husár változatlan maradt. —

Jövő közgyűlés 1847ki martius 1jén. R e n d l e v.

VERŐCZEMEGYE. Verőcze megyének évnegyedes közgyűlése mult évi nov. 30kán kezdődött főispáni elnöklet alatt 's hét napig tartott, mely alkalommal köv. köz érdekű tárgyak vétettek fel: első alispán a' szokásnak hódolva megtev évi jelentését a' megye állapotáról, mellyben a' rr. meg is nyughatnak, nem is; illyesmí sujtásos életünkben rendén van. Utána a' nm. helytartó tanácsnak azon intézvénye tárgyalatott, mellyben a' g. n. egyesült hitűek áttérését illető korábbi k. k. leirat módosítatik 's roszzaltatik a' karloviczi metropolita tette, miszerint azon leiratot hirdetté ki és szokatlan hangon. A' rr. hozszasan és komolyan vitaták meg e' kérdést, minthogy sokan nem tudák a' dolgot illő nevének keresztelni; ők inconsequentiáról beszéltek, mi ezt következtelenségnek mondanók. Különösen a' metropolitai kihirdetés hírtelenségi védelmére elmondattott, mikép e' vád nem bizonyítható be; mert a' karloviczi érsek két illy körlevelet bocsátott ki, az elsőben inti népét a' kegy. király életeért imádkozásra; a' másodikban kihirdeti a' most módosított átmeneti leiratot; nevezetesen az első leirat a' nm. helytartó-tanács utján bocsátatott körzésbe mult évi febr. 21én; az érsek pedig nehezített pásztori levelét ápril 6án tev é közé, itten tehát a' rr. szerint elhamarkodásról nincs szó, hanem inkább van vagy a' leirat első kiadásában, vagy e' második módosításban 'stb. A' többség abban állapodott meg: hogy ó felségéhez alázatos felirat intéztesék, mellyben előadják a' rr., miszerint meggyőjökben valási esábitgatások, ingerültségek, zavarok vagy visszaélések sem az első leirat előtt, sem az után nem fordultak elő. Tovább a' közelgő országgyűlésre követeiknek utasításul adandják, hogy az 1844. 4d. t. z. a' g. n. egy. hitűekre is terjesztessék ki 's hogy ezek minden tekintetben a' római katolikusokkal azonos jogokban részesíttessenek. Egyébiránt e' módosító leirat illő alkalmazkodás végett a' szolgabíráknak kiadatni rendeltetett.

Varasd és Körös megyék, ugy Károlyváros körlevelei, mellyekben ezen törvényhatóságok sérelmül jelentik, miszerint a' nádori ünnepélyre a' nm. helytartó-tanács által ők mint egyes törvényhatóságok, 's nem mint ország hivattak meg. — Verőcze részéről vizshangra nem találtak, mert — ugy gondolák a' rr. ha Verőcze megjelenhetik a' magyar országgyűlésen mint t. hatóság 's e' mellett a' tartománygyűlésen is, miért ne tehetnék ezt a' körlevelező hatóságok; ezenkívül Károlyváros nem is tartozik a' kategóriába, mert hiszen ő mint kir. város a' nélkül is külön képviseltetésre köteles.

Olvasatott Trencsénymegye válasza, mellyben tudatja Verőczével, miszerint felszólalása értelmében a' vu-

kovár-flumei vasutat pártolni fogja, de egyszersmind kijelenti: hahogy ns Verőczemegye nem szabja magát a' törvényrendeletéhez 's ezental is latin levéllel lependi meg Trencsényt, ők (a' trencsényiek) felbontatlanul küldik azt viszsza, legyen bár a' földi üdvösség magva belé rejtve. Erre Verőczében kéjelmesen mosolyogtak, 's „tovább“ — at kiáltottak.

Békésmegye pedig nemcsak ígért, hanem meg is adta; mert ő Verőcze latin levelét felbontatlanul küldé viszsza. Erre már aztán nem mosolyogtak, hanem haragudtak a' tens rendek 's felírást határozta ó felségéhez Békésmegyének rendre utasíttatását kérvén. Ugoesa jelenté, hogy ő ugyan felbontotta a' latin levelet, de levéltárba tev é, meglehet azért, mert latin tartalmával sehogy sem jöheté tisztába, minthogy Ugoesában nem latinok, hanem mind tős gyökeres magyarok laknak, kivévén — kik nem azok.

Az iparvédégylet levelére kimondatott: miként Verőcze rendei eddig is hazai termékek és készíttvényekkel láták el házi szükségüket. Ez szép! csak hogy azon kérdéses levélben az iparműtár van említve, 's az onnani vásárlásra kérve a' megye, még pedig az adózó közönség érdekében, minthogy ezen intézet igazgatója 8 peenttel adja olcsóbban a' megrendelt czikkeket, mint egyélt kereskedők. No de így is jól van, jobban — mint Temesben, pedig ez nincs a' Száva és Dráva között, hanem Tisza és Duna mentiben.

A' nádori ünnepélyre Budán megjelenendő küldöttség főispáni vezetés alatt ezen eljárásra ujjolag is megbízatott.

Vasme gyének a' sváb bevándorlások ellen körzésbe bocsátott levele tudomásul vétetett; pedig Verőczének oka lenne azt nem venni tudomásul, egy érzékeny pillanatot yetvén territoriuma kiterjedésére 's népének száma és mennyiségére; hol a' 84 □ m. földön 150,500 ember élvén, egy négyesögre 1672 ³²/₁₀₀ lélek esik; mi nem épen oly fölösleges, de még sem oly kevés, hogy ebből az alföld terjedelmes pusztavidékének egy részeckéjét benszületett becsületes emberekkel be nem lehetne telepíteni. Gondolkodjanak önök egy kissé.

HAJDUKERÜLETI KÖZGYÜLÉS. Évnegyedes közgyűlésünk dec. 9dikén vev é kezdetét 's kölesönös üdvözet után a' szokásos elnöki jelentéssel nyitatték meg, mellyből megtudtuk: hogy a' közbátorság veszélyeztetve nem volt, csak ház-fölverések kezdenek divatba jöni; a' rabok száma 108, ezek közül 39 itéletlenül van, kik azonban jelen közgyűlésünk után tartandó törvényszékünkön mind itéletet nyernek, hüneik leginkább tolvajság. Az adó-behajtás jelen szük és mostoha esztendőben sikeresb eredvényt mutatott mint a' mult évben. Az igazság-kiszolgáltatás hátramaradást semmiben nem szenvedett, az illető tisztviselők buzgón teljesíték köteleességeiket. Felhivatunk az iránt is: hogy jelen szük és inséggel fenyegető időszakban gondolkodnánk módokru, mellyeket, a' szüktermés miatt beállható inség alkalmakor elővehetnénk, a' mennyiben az életneműek szerföltött drágák, burgonyánk; a' mi termett is, rothadásba megy által; innen következtethetők a' házbontások is; a' közbátorság irányában megtettük kellő intézkedésinket, a' szükségre nézve pedig majd intézkedendünk maga idejében; egyébiránt a' nm. m. k. helytt. tanácshoz ujjolag felirunk, hogy legalább a' katonaság számára teljesíteni szokott, természetvények piaczi ároni megtérítését eszközölje.

Ezek után a' fensőbb rendeletek jövének tárgyalás alá. Kiemelendő közülök az, melly a' tisztújítás három évenkénti megtarthatása tárgyában kelt felírásunkra érkezett 's mellyben megengedtetik, hogy az időközben üresedésbe vagy atyafiságos viszonyba jött hivatalokra kir. biztosság hozzájárulásával restaurálhatunk; mivel pedig megürrült hivatal nincs, atyafiságos viszonyban is csak egy pár hivatalnok van, alkotványos jogaink gyakorlatától elesünk; no de mi még is azon pár egyedre nézve tisztújítást tartandunk, még pedig azt is királyi biztos hozzájárulásával 'sat. — Egy másik intézvény pedig azt adja tudtunkra, hogy jövőre az örökös tartományokba utazandó mesterlegények számára vagy magyar és deák másolatu vándorkönyveket adjunk, vagy csak latint, mi az első mód szerint adandjuk azokat ki. —

A' levelezések közül érdekesbék: nádor ó fensége megbízatból Majláth György országbíró ó n. méltóságáé, mellyben a' Horvát István gyűjt. féle jeles könyv- és kézirat a' nemzet számára leendő megszerzésére szölitattunk fel — mi ezen ritka kincset, melly oly tetemes áldozatokkal 's kitűnő buzgalommal gyűjtetett, nemzetünk számára birni o-hajtjuk 's a' 80 ezer p. lthoz aránylagos járulást elhatároztuk, mit nádor ó fenségének tudtára is adunk 's a' jövő közgyűlésen annak mulhatlan megvételét szorgalmazandjuk. — Pozsony megye felszólít bennünket annak pártolására, hogy Erdély testvérhon hatóságát keressük meg a' végelt, miszerint ők a' jelen orsz. gyűlésből választványt nevezzenek ki, melly majdan hazánk orsz. gyűléséből kinevezendő vá-

lasztvánnyal az unio iránt értekezék, mi az eszmét teljes szívünkkel annyival inkább pártoljuk, mivel kishatóságunkat Erdély testvér hazánkhoz igen sok hisztóriai emléket csatolja; azért az unio eszközését jövő országgyűlésre előleges utasítással jegyeztük fel; a körlevelezést azonban nem használjuk. Kassa és Eperjes testvéreileg egyesült városok is megküldék a természetvizsgálók gyűlésére emlékülvert pénz egy példányát, mit szives köszönettel vetünk s ezt válaszukban is nyilvánítandjuk.

Ezek után magány-ügyeinkkel foglalkodunk s folyvást foglalkozunk, ha valami érdekes leendő, azt nem mulasztom el a tisztelt olvasókkal tudatni. — A h. bősörményi műkedvelő társulat ismét a kisdudovai intézet javára a „Pazar fősvények” című vigjátékot szép sikerrel adá a rossz idő dacára is igen számos néző előtt. Közönet érte az emberiség nevében! dec. hó 30-án ugyanazon célra bál is rendeztetett. Mult tudósításomból, a h. bősörményi műkedvelő lelkes nők közül tévedésből T. E. Iné aszszonyság s V. S. k. a. kimaradtak, minden félreértés kikerülése miatt ezeket is egyenlő méltánlylattal pótlólag érinteni kérem. D o r o g i.

BUDAVÁROS. Budán a vidéki boroknak 1840ben megengedett kimérés miatti behozatala, a városi polgárság fensőbb helyen tett kérelmére m. e. novemb. kelt legfőbb határozat erejénél fogva ellátott. Hogy ezen intézkedés mind a városi közjóvedelem, mind a szőlőbirtokosok érdekében történt, azt következő adatok igazolják: Leopold királytúl nyert szabadték-levelel ellenére hat évvel ezelőtt a budai polgárok többsége kérte a vidéki borok behozhatóságát; mi hat évi próbaidőre meg is engedtetett; kérte pedig az a tisztelt polgárság azon reménnyel biztatva, hogy akkor majd több idegen borkereskedő települend Budára, kiknél számos ember foglalkozásra találván, ez által nemcsak az adózó népség száma, hanem a keringésben levő pénz is növekedni fog. Mivel azonban már a próbaévek elején kiviláglott, hogy a polgárság reményei tulhevíültek valának, ugyanazon polgárság a vidéki borok kizárásáért folyamodott, okul adván: hogy az engedély kihirdetésétől fogva még csak egyetlen borkereskedő sem telepedett Budán le, aztán vidéki olcsó bor három év alatt mintegy 67,487 akó hozatván be, az a drága természetű budai borokat a piacra vagy kiszorítá, vagy azok árát vesztésre csökkenti s mi a később időkre is káros hatással bírt, az volt, hogy az egykor híres budai borok hamisítás által a nagy kereskedésben becsüket vesztek. Mindezek nemcsak a szőlőbirtokosok zsebet nem tölték, de a remélt pénzforgalom növekedése helyett esökkenést idéztek elő már csak az által is, hogy a vidéki borokért mintegy 20,246 forint vitetett ki évenként, a beltermésért pedig kevesebb hozatott be olcsósága miatt.

Az adó is szorított mennyiségben az által, hogy érintett három év alatt 8158 1/2 szőlőtereből 499 5/2 szőlőtér egészen elhagyatott, mintegy 368 pedig szántóföldtér

dekké s rétekké fordított s így a szőlőmunkások napikeresete fogyván azok az adófizetésben hátramaradtak, a szőlőbirtokosok hasonlóképen nemcsak adóval tartoznak, hanem azonfölül általok a bécsi banktól kölcsönvett tőke visszafizetésére nézve is méltó aggodalom támadt. Végre min nézetünknel fogva harcol e mellett az is, hogy a városi népség óriási növekedése foglalkozási növekedést is igényel, már pedig ha a szőlőtermesztés, Buda nevezetesen iparága, parlagon hagyatik, a heverők száma a szerint növekedik — tehát ezen iparág emelése rendőrségi figyelmet is igényel.

Minden félreértés mellőzése tekintetéből azonban megérintendők véltük, hogy azon boroknak, mellyek nem kimérés, hanem tovább szállítás végett tétetnek le Budán, a közkereskedés érdekében, de a városi szabadték épsége fentartása tekintetéből is, egy e célra rendelt választvány kellő felügyelése alatti behozatala nem tiltott el.

SOPRONYI tudósítások egy igenszomoru eseményt közlenek, mely mult évi dec. 29-én délutáni órákban Német-ujhelybül ide vezető uton történt. Ezredese a toscanai nagy herceg es. kir. dragonos ezrednek gróf Zichy-Ferraris Victor, ki fenérintett napon Bécsből Sopronyba, hol a nevezett ezred tisztikara fekszik, visszautazott, kocsiból kiesés által agyzuzás következtében életét veszté. Az e balcsétról nem sokára Sopronyba érkezett hír a tisztikart s a gróf parancsnoksága alatt állott egész ezredet, mely valóban megható szeretettel ragaszkodott hozzá, legmélyebb szomorúságba ejté, mellyben a megyei hatóság és városi polgárság legbensőbbleg osztozék. Zichy Victor gr. ki férfikora virágában olly hirtelen enyészett el, a státus s e véletlen csapás által keményen sújtott családja kebléből, fényes pályája közepett olly sajnos módon ragadtatott ki, di-

plomai szakban is különféle küldetésekkel tiszteltetett meg s e téren szinte korához képest ritka ildomot s ügyességet tanusított. A korán elhunyt emlékezete mind azok előtt, kik közelebbről ismerték s lelke és szive nemes tulajdonit méltányolni tudák, feledhetetlen marad!

ERDELYI ÜGYEK. Zarándmegye rendei mult évi november 24 és 25-ik napjain tarták az urbéri rendszerről készített bizottsági munkálat tárgyalása végett hirdetett közgyűléseket, mely alkalommal elnöklő főispán velős beszéddel figyelmezteté a rendeket a kor kívánatára; megemlíté az urbéri dolgozatot, meg a közgyűlés főtárgyát; felszólalt a nép ügye mellett s mind jó volt, mit elmondott, de nem ártott volna, ha a szív redőin kívül, a status-prudentia tömörebb mezejéről is kalászlott volna fel indokokat s ezekkel mulattatna volna, milly politikai tudatlanság lenne tovább is halasztani a misera contribuens sorsa javítását, milly kábaság a földesuraktól, nem engedés által utódaik romlását előkészíteni, midőn a k. szolnoki levelezőkint azért akarnak minél kevesbet adni, hogy „gyermek eiket ne juttassák szegénységre és nyomorúságra”. Mikor az enyim stiedről van szó, nem elég a szívnél maradni, mert csudálatos huszárab az ember szív, ég mint Aetna, ha csak szavakkal szűkség pompázi s öszszegémberedik, mint Grönland jéghegyei, ha tette kerül a sor. Nem gáncs ez a fiatal szó ellen; hisz az ifjunak a szív hazája, a szív örökös baja is, megis érdemelte felszólalása a közhelyeslést, mellyet talált. Rövid értekezés után a RR. megegyeztek a mindennapibb közgyűlési tárgyakat intézni előbb el, hogy az urbéri törvényjavaslat felett apróbb gondoktól menten tanácskozhassanak. Illyen mindősze is keves volt.

Az érdekesbék ezek: a k. korm. szék tudatja a RR-ek a mult közgyűlési jegyzőkönyv azon pontját illetőleg, melly a követek napidjéről intézkedett, miként a rovatok felszedhetése az önkint fizetni nem akarók ellen karhatalommal élést nem nyereendek. A RR. saját intézkedések mellett maradnak annyival is inkább, mert épen e tárgyban a felségéhez folyamodtak, mellyre válasz még ezután érkezik. Pozsony- és Mosonmegyék a két testvérhon egyesülése tárgyában ismertes felszólítása kerülvén szönyegre, minthogy e tárgyban követneinknek a felszólító megyék szellemében utasításuk van, e dolgot újra vitatni fölösleg volt. Krasznamegye testvéreink megküldötte saját földabrosztát, mit rokonérzettel s leendő viszonzás mellett fogadtak a RR. s hogy minél előbb viszonzhassák, sikeres lépést tettek jelen közgyűlésükön. Széchenyi István gróf mint akadémiai elnök felkéri a RR. Zarándmegye földabroszának az akadémia számára megküldése végett mit a RR. n o t a b e n é b e tettek: mihelyt a földabrosz készen lesz, örömmel teljesítendők. Batarnai Antal halmagy-járásbéli szolgabíró feliratában élénk színekkel adja elé az alvidékbéli szegény nép sanyaru inségét, lelkesen kérvén a megyét előintézkedésre, melly által nem segítés esetében tavaszkor kétségtelenül bekövetkező éhséget el lehessen hártani. Többféle nehéz körülmények idézték elő e nagy inséget: néhány falu határan példátlan jégesők semmitettek meg minden terméket s mit a jégverés épen hagyott, azt az egerek serge rágta meg; nagy része a népnek m. honi gabonának megvényekbe szállítása által szekerzésből kapta élelmét, most pedig a magyar kanaánban is inség levén a szekerzés élelemforrása bedugult. Ezen leverő körülmények miatt már is rémitő alakban kopogtat népünk ajtaján az éhség. Mondva volt, mikép vannak családok, mellyek 48 órában csak egy szerszénnek, annak szerencsétlen szülék, kik kenyérért síró kisdedeiknek pálinkát adnak, hogy kenyérért ne kiáltsanak, hanem aludjanak. A RR. az éhséget elhárítandók bizalommal megkérni határozották a k. k. szék a k. k. kincstárnál szegényeink számára 20 ezer p. forint kölcsön kieszközlése végett, mellyt megnyerni annyival inkább reméllenek, mivel a zarándmegyei köznép az 1817-beli országos szükségben részére adott kölcsönt legnagyobb pontossággal lefizetvén, hitelét el nem vesztette.

Sándor Mózes ügyvéd beadott iratában terjedelmesen és híven írja le a Hunyadmegyéből Zarándmegyébe vezető ugynevezett kajáni ut szeker-, sőt könnyen nyaktörő-, marhakinzó gödreit, meredek dülő hágóit, sziklát, nemkülönben a Maroson átkelést járó tömörked nyomorúságot kivált vásárok idején, az átkelés lehetetlenségét telenben, melly miatt sokszor egy hónapra is megakad a közlekedés; kéri a RR. ket, hogy közbenjárásuk által eszközöljék az utnak illető Hunyadmegye általi megkésztetését, a kir. kamra által pedig a Maroson egy állandó hid építtetését, mellynek vámjá kétségen kívül dúsan kamatozná vissza az építésre fordítandó költséget. A RR. osztoznak indítványozónak ohajtásában: Hunyadmegyét fel is szolítandják a kérdéses ut jó karban tartására addig is, mig reményök szerint, mint a mult hongyűlésen országosan tervezett utvonalak egyike, ez ut is országosan megkésztülvén, elné-

mitja a rajta utazók átkait; mi pedig a Marosoni hidépítést illeti, az csak jámbor ohajtás marad még most.

Ezután az urbéri t. javaslat jöve tárgyalás alá. Közgyűlés előtt megkésztette egy számos egyedből álló bizottság, mellyhez munkálkodása alatt akármely közgyűlési tag csatlakozhatott, az e tárgyat illető követi utasítás tervét. A bizottsági munkát közgyűlés színén pontról pontra felolvasták. Nincs benne annyi földbirtok ajánlva az urbéresnek, mennyit a rendszeres bizottság tervezett; mert igazat szólva Zarándmegye határit szűkre mérte maga a végzet; azért amaz elvél fogva: a h o l n i n e s, o t t n e k e r e s s, az 1820-ban készült urbéri javaslat szerint kiszabott föld terjedelmét ajánlották mind a háromféle osztályzatu urbéreseknek. A napszámok a rendszeres bizottság terve szerinti állapítottak meg, az urbéri apróbb tartozások szinté a szerint eltöröltetve, az urbéri székek elfogadtatva, a földesurak, tisztartók, arendátor et caetera hujus generis uraimék botoztatásai szépen megszüntetve. Így is kell, mert ha van valami az emberben vadságra mutató s az ösök érényei által szerzett nemeslevelet bemocskoló, az bizonyára a botoztatási szenvedély. Adatai vannak közlőnek, hogy a botoztatás némelyeknél szenvedélyé vált. Ne mondjátok: felfordul gazdaságunk; mert ismer közlő nemes lelkű gróftól, kinek jószágiban az urbérest soha meg nem botozták s gazdasága legjobb rendben foly. Az említett megyei bizottság nagy gonddal készült munkálatát a RR. elfogadták és a követeknek utasításul adták.

Maros széknek folytatva tartott közgyűlésén, miután a RR. kimondák: hogy „teljességgel nem akarják, mikép a tagosítás az urbérel kapcsolatban tárgyaltassék”; követeket arra utasíták, hogy: „a tagosításnak székelőföldre külön t. cikkben is behozatalát minden alkotmányos uton módon meggátolni ügyekeszenek”; ezek után tovább tárgyalták a kebelbéli bizottság munkálatát, kapcsolatban az orsz. bizottsággal. A kebel. bizottság megfejtvén, miszerint az országosan tervezett urbéri ezikkben a székelőföldi és vármegyei zselléri állományok közt az egy d é z m á n kívül semmi más különbség nem tétetett: erre nézve szükségesnek látja különbözést tenni s országosan kimondatni, hogy: „székelőföldön, ha szinte a jus regiummal officiait jószágokbani zselléri állományok az App. Const. III. r. 76. tit. 7dikart. értelmében, a vármegyei urbéri állományokkal egyneműeknek tekintethetnek is, de a székelő örökségekből alkotott zselléri állományok, mint majorsági birtokok, ollyan urbéri állományok közé nem sorozathatnak, mellyek az országos bizottságnak, az általa tervezett urbéri Sdik t. cikk 8dik §ban kimondott elve szerint is, a közadó állandó alapjai. Mennyiben mindazáltal olly székelő örökségekből alkotott zselléri telkeken is adót fizető s közterheket hordozó zsellérek laknak, szükségesnek s igazságosn kálta a bizottság ezeknek is a földesurhoz személyes viszonyait, ugy szolgálati tartozásait szabályozni s jövedelmük biztosításáról gondoskodni.” Ezen okokból a kebelbéli bizottság az urbéresnek székelőföldre is lehető alkalmazására nézve külön urbéri t. ezikkeket javasolt. A kebelbéli bizottságnak e most körülírt megkülönböztetését a szék Rendei méltányolván, tárgyalás alá vevék magokat a kebel. bizottság által székelőföldön alkalmazottan tervezett t. ezikkeket. Az 1so t. cikkben a kebel. bizottság kimondatni véleményezte, hogy az orsz. bizottság által tervezett urbéri t. ezikkeket csak a kir. adománylevéllel mellett birt jószágokbéli urbéri állományokra alkalmazhatók; a székelő örökségekből alkotott egész zselléri állományok a közadó állandó alapjául szolgáló urbéri állományok alkotó részeinek nem tekintethetvén. E ezikkeket elfogadák a Rdek, kihagyásával az előbb kijeleltet irt szavaknak. A 2dik t. cikkben megállítani véleményzé a kebel. bizottság, hogy mind azon székelő örökségekből alkotott zselléri állományok, mellyek 1846. sz. györgy napján zselléri kezeken voltak, zselléri állományoknak nézessenek, s csak azon esetben és annyi mértékben szünjenek meg zselléri állományok lenni, mennyiben egészen, vagy valamely részben a székelő örökös által kiváltatának. Ide nem értetvén a zselléri kezeken levő olly székelő birtokok, mellyek eddigelő nem voltak adó alatt, mellyeknek külön választásukra más eszköz nem levén, az adótáblák vétessenek fel.

A kebelbéli bizottság tehát a képzeti mérték szerinti urbéri székelőföldre is alkalmazandónak véleményvén, az általa tervezett 2dik t. cikkben kimondá: mikép székelő földön is léteznek épen székelő örökségekből alkotott zselléri állományok s hogy olly természetűnek tekintendő mindazon állomány, mellyek 1846. évi szentgyörgy napkor zselléri kezen voltak. És e ezikk felolvasása után lón siri esend, mellyet D. E. annak tulajdonítván, mintha a RR. e szabályozásnak merőben lett elvetése után, most már e ezikkel szemben magukat tájé-

nem tudják, amugy közbevetőleg kérdé, hogy miután a RRnek szabályozás semmi esetre nem kelle, mikép fogják megkülönböztetni tudni a szelléri állományokat? s utána veti: stete r n t q u e o m a e. Ekkor N. J. indítványozza: hogy a kebelbeli bizottság által tervezett ezen 2dik t. ezikk e g é s z e n maradjon ki. D. E. egy igazán tartalomdu s beszédben, a kebelbeli szerkezetet pártolva, beszéde rendén nyíltan kimondá, hogy csak ezelőtt 4 évvel épen e helyen, ő volt egyik, ki az urbérnek székely földre semmi módomban alkalmazhatóságát állítá s ez elv mellett értelme minden kincseivel küzdött. De azon idő óta évek teltek, dolgok érlelődtek, körülmények változtak s már mint egy f a t u m úgy áll feje felett a nemzetnek az urbér, mely a merész ellenszegülőt elsodrandja. N. J. a D. E. beszédére czáfolólag tett replicájára, nézeteit részletességgel adván elő, kifejté, mikép ő a székelyföld eredeti természetével összeférkezethetőnek nem tartja, hogy abból csak egy barázdányit is idegennek adjanak, úgy, hogy az által valódi igaz tulajdonos és összekelő birtokló százados joga csonkítottassék. Ő a székely nemzetiséget és a székelyföld eredeti természetét minden áron fentartani kívánja. De továbbá a tervezett 2dik törvényezikket kihagyandónak látta azért is, mivel abban a s t a b i l i t a s elvét letéve nem látja, mint melynek rövid időn ismét változnia kell, az ezen cikkbeni rendelkezéssel a későbbben támasztható követelések megelőzve nem lévén. E' cikket elvetendőnek vélte azon okból is, mivel ez csak forrongásra nyújt anyagot a szelleknek, kikben ezen cikk által adtni intézett eredmény a' többet kívánás appetitását kelti fel. E' véle- menyt és nézeteket pártolák öten. Ellenben nyolczan a kebelbeli szerkezetet s D. Elek nézeteit pártolák. És e' hoszszasan folyt vitatások eredménye lón, hogy a' főnebb szóról szóra kiirt és a' kebelbeli bizottság által tervezett 2dik t. ezikk merőbeni kihagyatását, a' b e s z é l ő k s z á m á b ó l e a l e u l l á t t t ö b b s é g nyomán, enunciatla az elnök gróf.

TÁRSULATI ÉLET.

A' budai és pesti jótékony n ö e g y l e t e k sietnek leglángolóbb szívű hála-köszönetüket nyilvánítani mindazon nemes lelkű emberbarátok irányában, kik az új évi üdvözlések alóli felmentetésük által, e' két testvér n ö e g y l e t e t oly kedvező állapotba helyezni kegyeskedének, hogy a' feljők karjaikat nyújtó szükölködőket a' gyűjteményhez mérve ápolni képesek. A' két felé egyenlő részben felosztandó pénzmennyiséget egyelőre nem tudhatni, mivel az illető pénzszedők épen most szedik azt, de az, annak idejében a' maga szokásos rovatában nyilvánosságra fog bocsátatni. Buda-pesten január 2kán 1847. K ü l k e y H e n r i k titoknak.

A' Pestne megye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztár t. cz. részvényesei jövő 1847d. jan. 24kén reggeli 9 órakor a' pártfogó tektes megye nagy teremében igazgató és választványi tagok választása, és a' lefolyt évi számadás-vizsgálatok eredményének kihirdetése s egyéb az intézet dolgait érdeklő tárgyak fölötti tanácskozás végett tartandó közgyűlésre ezennel tisztelettel s' oly kérelemmel hivatnak meg: hogy az említett választásokat illetőleg időnyeret kintetéből, mennyire lehet, előre elkészítendő és sajátkezűleg megjegyzendő szavazólevélkékkel ellátva méltóztassanak megjelenni. — Kelt Pesten dec. 30kán 1846. Választványi határozatból S z a l a y J ö z s e f m. k. jegyző.

Jelentés a' magyar kereskedelmi társaság 1816. dec. 23kán tarott rendkívüli közgyűléséről. Az ideiglenes igazgató választvány jelenté a' közgyűlésnek, miként a' volt igazgató ifj. Szabó Pál hivataloskodása idejéből, a' kereskedelmi veszteségen és azon kártételeken kívül, melyek szabály-ellenes eljárából eredtek, mely utóbbiak iránt tehát a' társaságnak kártérítési követelése van, az ekkor kinyomozhatott pénztárhijányi természetű tételek, összesen 30,400 pft-ra mennek, és minthogy a' volt igazgató által szabályszerűleg letett 20 darab biztosítéki részvény értéke, a' választvány véleménye szerint, nem a' pénztár-hijányok, hanem a' szabály-ellenes eljárásból eredett veszteségek pótlásába volna beszámítandó, ifj. Szabó Pál hátrahagyott egyéb vagyonából pedig csupán 6074 pft 11 kr. került ki, a' fősámtott 30,400 pftnyi pénztárhijányból még 24,325 pft s 49 kr. volt fedezetlenül, mely 24,325 pftot s 49 krt idős Szabó Pál ur, a' volt igazgatónak édes atyja, fia helyett a' társaságnak egészen megtéríteni ajánkozott, azon föltétel alatt, hogy ha a' társaság minden egyéb akár szabály-ellenes eljárásból eredett károk, akár pedig még netalán előfordulható pénztárhijányok tekintetében, fia elleni keresetét teljes épségben s' erőben fentartván, csupán és egyedül az említett módon tökéletesen megtérített 30,400 pftnyi pénztár-hijányra nézve kinyilatkoztatja: hogy a' miatt volt igazgató ifj. Szabó Pál ellen bűnvádi eljárást igénybe nem veend, s' e' részbeni keresetnek teljes megtérítés által lett megszűnését az illető törvényhatóságnak is bejelenti. — Melly ajánlatnak elvagy nem fogadása iránti határozatra szólítá föl a' közgyűlést az ideigl. igazgató választvány.

Mire nézve tekintetbe vétetvén: hogy a' bűnvádi kereset igénybe vételéről lemondás csupán azon tételekre

szava kívánatlik, m ellyek valósággal és tökéletese n megtérítettek; — minden egyéb követelése pedig a' társaságnak, úgy a' keresetre, mint a' kereset utjára nézve teljes erőben fennmaradnak; tekintetbe vétetvén továbbá: hogy a' megtérített 30,400 pfton túl jelenleg a' volt igazgató ellen a' társaságnak más oly követelése nincsen tudomására, mely bűnvádi eljárás igénybe vételére is jogosítaná, ha pedig később még ilyenemű követelés előfordulna, arra nézve a' társaságnak bűnvádi eljárásához is folyamodni joga leszen; tekintetbe vétetvén tehát: hogy idős Szabó Pál ur ajánlatának elfogadásával a' pénztárhijány (a' mennyire ekkor tudva van) tökéletesen megtérül, s' a' volt igazgató szabály-ellenes eljárásából eredett károk kipótolásához is nagyobb remény nyílik; míg ellenben ha ajánlata el nem fogadtatnék, a' volt igazgató megfenyíthetőségét (minthogy ekkor el nem fogadtatott) alig lehetvén remélni; nemcsak egyéb kártérítés eszközésére nem volna kiáltása a' társaságnak, de még a' teletenes pénztárhijány is kipótolatlanul maradtatna; mindezeknél fogva a' közgyűlés egyhangulag s' közértelemmel elhatározá: hogy idős Szabó Pál ur ajánlatát, s' ajánlatától a' fönkitett 24,325 pft 49 krt elfogadja, s' elfogadván kinyilatkoztatja, hogy ekkor kinyomozhatott 30,400 pftnyi pénztár hijánya teljesen meg levén térítve, erre nézve keresete megszűnt, s' az ekép kielégített pénztárhijány miatt volt igazgató ifj. Szabó Pál, mint a' társaság számadó tisztje ellen bűnvádi eljárást, s' közhatalossági fenyítéket igénybe nem veend. — Mnek is nyilvánossá tételére, s' az illető törvényhatósághoz is bejelentésére az ideiglenes igazgató választvány utasítatik.

Egyébiránt: minthogy azon terjengetni hallott közlirbeszéd következtében, mintha idős Szabó Pál ur fiával a' magyar kereskedelmi társaság igazgatójáváli viszonyát arra használta volna, hogy a' társaság kárával magának hasznót és nyereséget eszközöljön, az igazgató választvány ezen vád kivilágosítására minden kitelhető törvényes lépéseket elkövetett, úgy itt helyben, mint az ország több vidékein számos tanut is lit alatt kihallgatottat, sőt idős Szabó Pál urnak kereskedelmi könyveit és irományait is bírói zár alá vette; és miután idős Szabó Pál ur az ellene leförgő föladások és gyanúsítások tekintetében minden lehető fölvilágosításnak megadása önként is ajánkozván, a' választvány kereskedő tagjai, s' a' társaság rendes ügyvéde által idős Szabó Pál ur könyvei s' okiratai törvényes bizonyosság közbejöttével megvizsgáltattak, a' társaság könyveivel s' irományaival egybevettettek s' a' tanuk vallomásából fölmerült egyes kérdésekre nézve is idős Szabó Pál ur által fölvilágosítások és czáfoló kimutatások nyújtattak, mindezeknek következtében a' társaság ügyvédétől kivett hivatalos ügyési vélemény nyomán, a' magyar keresk. társaság közgyűlése ezennel kötelességének tartja kinyilatkoztatni, hogy semmi oly tételnek nyomára nem jött, mely miatt idős Szabó Pál ur ellen siker reményével valamely kártérítési keresetet indíthatna, ellenben: részint a' tanuvallomásokban föladott, részint különben terjengetni hallott vádak, vagy tökéletesen eloszlatottak, vagy pedig sem bizonyos kulföre, sem pozitív tényre vissza nem vonható mendemondáknak lenni tapasztaltattak. Miért is a' közgyűlés kijelenti, hogy idős Szabó Pál ur ellen eddigelé semmi keresete fön nem forog. Kivadán jövőd jogai fön tartásával, idős Szabó Pál urnak a' főnebb bírói lépések által netalán megesorbíthatott kereskedelmi hitelle biztosítására jelen nyilatkozványát. Kelt Pesten az 1846dki dec. 30kán tartott közgyűlés határozatából. A' magyar keresk. társaság ideiglenes igazgató választvány.

BUDAPESTI NAPLÓ.

De már nem sokáig állhat fen a' világ, közel vagyon elpusztulásának ideje és napjai meszse nem haladnak! egyik varju a' másik szemét vájja. — Lón pedig, hogy Pharaó király mód nélkül megszeppenne az Izrael szertelen elszaporodásán, s' Pest város tisztelt tanácsa jónak látna ez érdemes nép azon egyedet, kik az ittlakhatási jogot harmincz s' néhány jó forint lefizetése mellett maguknak megszerezni elmulaszták, vidékre vendégszerepekre küldeni s' végett kiadá a' rendeletet az érintett közönség előjáróinak, hogy az illetlen obsitot kapandó egyedeiket ne sajnálja kijelentni. A' felszólított előjárók tehát küldének ki keblökből e' végre illető tagokat, kik is az illetendöket megkértevén, — miután azoknak érzékenyen szívökre kötötték azon eset nagy voltát, ajánlák azokra nézve a' közbenjárást a' t. városi tanácsnál, nem tudjuk mit indorsáltak ez ajánlatra?

Az ember szereti az ollyast, minek jót nevetett, másnak is elmondani: egy bizonyos arszlán egy bizonyos hölgyet hintájába emelvén, szokott illemes udvariassággal és bókkanarító üdvözléssel adacsukta saját kabátja szárnyát a' kocsisajtúhoz. „Magamat ajánlom.“ „Agyió moszó.“ A' kocsis a' lovakra vag, a' hintó megiramodik, az arszlán pedig érezvén megfogását, nyargal, a' mint lábai vihetik, a' hintó mellett ordítván ajaxi ordításokat a' lovak medveprémes kormányzójára, ki azonban angol phlegmával vivé az önkénytelen kerengyellőt utczahosszant vizen, sáron és hókupokon keresztül, miglen az arszlán kapujának egyik füle szerencsésjére oda szakadt. — Ezt nevezem aztán gyalog lövészernyek.

Mindenfelől panasz van a' rossz termésre. Hogy fogunk megélni? Kivált bizonyos lap roppant gyér aratást tett az idén előfíztek és vizecek dolgában. Főkép utóbbiakra nézve még azt is felszedi, a' mivel őt hajlíták hátra. Nagyon éhes lehet az, ki még a' mérget is megési. Kilencz tizedrésze csupa polemia, mi csalhatatlan jelensége a' közelgő halálnak. Venit inevitabile fatum. Már a' verebek és más apróbb baromfiak is kezdének zírrelni az elhagyott tanyán. — Hja ja — Sic transit gloria mundi. — Így mulik el a' világnak minden dicsősége. — A' mákvirág lehull, — a' kikírics elsápad, — és a' földi bodza és a' kakukfű és az ökörfarkkóró és a' pipacs mind mind lehervadnak s' mi lesz e' szép virágokból? Széna. Csak egyedül maradand meg a' levélfosztott ágakon a' más nedvéből élődo fagyöngy. Oh te kegyetlen halál!!

Persze, ha most egy komáromi kalendárium volna kezünkben, mindjárt meg tudnók mondani: milyen idő lesz akkor, mikor ezen sorok a' nap fényit látják, mert úgy nem szeretnénk járn, mint egyszeri collegánk, ki akkor jövendőlte meg: hogy a' híd ide s' tova ki is fogják szedni, mikor már előtte volt nap elvitte azt a' jég. Sok bajunk van ugyanis az idők járásával. Egy valaki azt állítá: hogy minden mérges hernyó és bogár még maga a' kritika is, ez az egyiptusi sáska, a' gonosz időjárás következtvénye. Örömet elhiszszük, ha nem igaz is. De az elvitázhatatlan: hogy a' révész uraknak, ő vastagságuknak egyedül az időjárás életrehozója. Van szerencsénk velök többször összejutni. Sokszor haladunk el ama lánchídi bálványok előtt egy csolnakban illy díszes férfakkal. Még megszédnek bennünket, ha nem bírjuk magunkat hintálni a' jég közt s' másfél óra hosszas „lulley machen“ a' Duna közepén, hogy az embernek igazán „gnuj“ (Ade lung szerint „genug“) az élvezet, mire általjutott. — Boldog Isten! mi hivatás vár e' dicső férfakra, akaránk mondani, ezek unokára, ha a' lánchíd elkészülésének napjai elérkeznek? Azt hiszszük: ez mind a' magyar irodalomhoz pártol át, miért ne? ehez nem kell egyéb, mint kijelenteni, hogy ők ezentul magyarul akarnak írni, és tárt kebel fogadandja őket, sőt az illető szerkesztők oly asteriscust vágandnak verseik alá, hogy zöld karikat hány tőle szemé, a' ki elolvassa. Oh látjuk már előre, mint fogják majd ezek nyujtani a' két úju kezlyüt a' hazának, mondván: „nemzetkém, kis leányom, adza kacsócskádát, majd vezettek én szépen, hogy el ne találj esni;“ oh látjuk előre, mint fognak teremni özönei a' didaskaliáknak, ha ezek az evezőlápától elmaradnak, oh boldog jövendő, aranypillangószárnyu, bitorhajnalhasadásu jövendő!

E' héten a' nemzeti színházban új operát láttunk: „Nabucodonosor.“ Meg nem állhatjuk, hogy itt két rendbeli érdemlett dicséreteket ki ne szolgáltatassunk. — Egyik színi díszítő mesterinket illeti, ki a' kellő díszítvényeket valódi keleti phantasiával és művészi fölfogással állítá elő. Többek azon észrevétele, hogy még azon időkben pyramisok nem léteztek, ugy hiszszük, csak tréfabeszéd, mert Nabucodonosort századokkal megelőzték Semnesertenus és Acanthus pharaók; kiket már pyramisok alá temettek. Másik dicsőség a' karszemélyzetre jár, melynek éneklése egyetlen összszévgő hang, egy tökéletes, minden részeiben kifogástalan egész, mely ellen ezuttal a' legfinnyásabb criticasternek sem lehet megrovása. Birják a' méltánylást azon mértékben, melyben megérdemellék.

Még egy necrologot kell legvégül idejegyeznünk: a' nemzeti újság fekete napjának (☉) egyszerre kilencz eleménczkedése született halottan! csak megvan ez akadva szegény viccelés dolgában s' ha végre saját füle mögül nem bír mit kivakarni, harmincz éves kalendáriumok elmés ötleteit adoptálja édes fiaul, vagy a' „honi vezér“eket orgyilkolja sorra eszmezsákmányokért. De csak aztán ne politizálna! vagy ha már egyáltalában nem tudja magát ettől megtartóztatni, legalább mondana hében korban igazat is. Mult kedden budai és pesti újdonságaiban egész sarkantytis szízmában „jó napot“ kíván, (servus!) s' elkezd illő phrasiskok közt illyeket fogni ránk, illetőleg a' Jelenkorra: hogy mi „nem találtuk tenyésztőnek az ellenzéki climát“ (figura multum dicendo nihil dicendi) s' ujalog ócska programunkat vettük elő. „Mi ugyan okai nem vagyunk, hogy Önkegyedben olly vékonyan maradt a' tanítás sikere: miszerint a' megolvasott dolgot megérteni nem képes. E' program intelligens férfiak számára volt szerkesztve, kik a' „quam maribuson“ kivül még más egyebet is olvastattak s' illő képzettségöknél fogva jobban tudnak szavakból érteni, mint mások, kiknek e' szerencse nem jutott. Továbbá erősen örvendez a' lelett „hogy bizonyos szép tehetségek (lapunkban lépvén föl) politikai működéseiket elkülönlözék az ellenzékiótől, noha alább egy sorral „ugyanegy politikai czélra törekvő egyedeknek (!)“ ismeri el az illetőket s' mód nélkül sajátalkozik rajta: hogy „annyiféle czé g é r t függesztünk ki, midőn az áru ugyan egy.“ Megkövetjük, czé g é r t csak önkélné szokás kitűzni, illy zászófogj önöket illeti, nálunk sem bort sem pályinkát nem mérnek, nem is árulunk semmit, hanem mint fogja ön tapasztalni, adunk mindent ingyen. Elvégre megígéri hogy majd „erről még másutt és máskor.“ — Hagnya abban frater, nem kenyere ez magának. Egyet mondunk, kettő lesz belőle. Sok szép legény fogja a' csoroszllya végit; — fogadja ön meg őszinte szívből eredt tanácsadásunkat, — milyen szép pálya az a' pályinka-főzés, vagy a' birkateleítés, borjunevelés s' a' többi... még önből, ha hivatását elérte, nagy, kövér férfiú lehet. — Gondolja rá magát. — Mi önkélné tisztá szívből kívánandunk szerencsét. Jóéjszakát édes fekete nap! nyugodalmas jóéjszakát.

A' működelő társulat Shakspeare „Violáját“ tanulja be leendő előadás végett. Ideje is már, hogy szóljon egyet megint, még valaki majd azt találja ráfogni; hogy egyebet sem tesz, mint gondolkozik.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Ő cs. kir. fensége Hildegard főhercegnaszó cs. fensége Albrecht főherceg neje, f. hó 3kán este hetedfél órakor szerencsésen egy figyemetek szült. Más nap déli 12 órakor ment véghez a' keresztelés, mellynél az újdonszültött főherceg Károly, Béla, Lajos neveket nyert. Ő cs. fensége Károly főherceg mint egyszersmind nagyapa viselte a' keresztatyai tiszte.

AMERIKA. Ujyorkból dec. 3kaig érkeztek tudósítások. Semmi fontos újság nem történt. A' népség hangulata a' mexicói háboru fölött nem nyilatkozik kedvezőleg, miután az naponkint sulyosabban nyomja az unio pénzügyét. Dec. 1jén hangos jeleit adá létének ezen hangulat egy nagy ünnepélyes lakomán, mely Webster Dániel tiszteletere Philadelphióban adatott; 400 személy vón részt a' vendégségben s' mintegy 1500 hölgy foglalt nézőül helyet a'

ni nem tudnak, amugy közbevetőleg kérdé, hogy miután a RRnek szabályozás semmi esetre nem kelle, mikép fogják megkülönböztetni tudni a zselléri állományokat? s utána veti: s t e r u n t q u e o m a e. Ekkor N. J. indítványozza: hogy a kebelbeli bizottság által tervezett ezen 2dik t. cikk e g é s z e n maradjon ki. D. E. egy igazán tartalomdus beszédben, a kebelbeli szerkezetet pártolva, beszéde rendén nyíltan kimondá, hogy csak ezeltől 4 évvel épen e helyen, ő volt egyik, ki az urbernek székely földre semmi módoni alkalmazhatását állítá s ez elv mellett értelme minden kineveivel küzdött. De azon idő óta évek teltek, dolgok érlelődtek, körülmények változtak s már mint egy f a t u m úgy áll feje felett a nemzetnek az urber, mely a merész ellenszegülőt elsodrandja. N. J. a D. E. beszédre czáfolólag tett replicájára, nézeteit részletességgel adván elő, kifejté, mikép ő a székelyföld eredeti természetével összeférkezethetőnek nem tartja, hogy abból csak egy barázdányit is idegennek adjanak, úgy, hogy az által valódi igaz tulajdonos és összékelő birtokló százados joga csonkítottassék. Ő a székely nemzetiséget és a székelyföld eredeti természetét minden áron fentartani kívánja. De továbbá a tervezett 2dik törvényezikket kihagyandónak látta azért is, mivel abban a s t a b i l i t a s elvét letéve nem látja, mint mellynek rövid időn ismét változnia kell, az ezen cikkbeni rendelkezéssel a későbbben támasztható követelések megelőzve nem levén. E' cikket elvetendőnek vélte azon okból is, mivel ez csak forrongásra nyújt anyagot a zsellereknek, kikben ezen cikk által adati intézett eredmény a többet kívánás appetitusát kelti fel. E' véleményét és nézeteit pártolák öten. Ellenben nyolczan a kebelbeli szerkezetet s D. Elek nézeteit pártolák. És e' hosszasan folytatások eredménye lón, hogy a főnebb szóról szóra kiirt és a kebelbeli bizottság által tervezett 2dik t. cikk merőbeni kihagyatását, a b e s z é l ő k s z á m á b ó l c a l c u l á l t t ö b b s é g nyomán, enunciatla az elnök gróf.

TÁRSULATI ÉLET.

A' budai és pesti jótékony nőegyletek sietnek leglángolóbb szívű hálaköszönetüket nyilvánítani mindazon nemes lelkű emberbarátok irányában, kik az új évi üdvözlések alóli felmentetésük által, e' két testvér nőegyletet oly kedvező állapotba helyezni kegyeskedének, hogy a' feljők karjaikat nyújtó szűkölködőket a' gyűjteményhez mérve alpolni képesek. A' két felé egyenlő részben felosztandó pénzmennyiséget egyelőre nem tudhatni, mivel az illető pénzszedők épen most szedik azt, de az, annak idejében a' maga szokásos rovatában nyilvánosságra fog hoeszáttatni. Buda-pesten január 2kán 1847. Kűlk e y Henrik titoknok.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztár t. cz. részvényesei jövő 1847d. jan. 2kén reggeli 9 órakor a' pártfogó tektes megye nagy teremében igazgató és választványi tagok választása, és a' lefolyt évi számadás-vizsgálatok eredményének kihirdetése s egyéb az intézet dolgait érdeklő tárgyak fölötti tanácskozás végelt tartandó közgyűlésre ezennel tisztelettel s' oly kérelemmel hivatnak meg: hogy az említett választásokat illetőleg időnyeres tekintetéből, mennyire lehet, előre elkészítendő és sajtótekezőleg megjegyzendő szavazólevélkékkel ellátva méltóztassanak megjelenni. — Kelt Pesten dec. 30kán 1846. Választványi határozatból S z a l a y József m. k. jegyző.

Jelentés a' magyar kereskedelmi társaság 1846. dec. 23kán tarott rendkívüli közgyűléséről. Az ideiglenes igazgató választvány jelenté a' közgyűlésnek, miként a' volt igazgató ifj. Szabó Pál hivataloskodása idejéből, a' kereskedelmi veszteségen és azon kártételeken kívül, mellyek szabály-ellenes eljárástól eredtek, melly utóbbiak iránt tehát a' társaságnak kártérítési követelése van, az ekkor kinyomozhatott pénztárhajányi természetű tételek, összesen 30,400 pft-ra mennek, és minthogy a' volt igazgató által szabályszerűleg letett 20 darab biztosítéki részvény értéke, a' választvány véleménye szerint, nem a' pénztár-hajányok, hanem a' szabály-ellenes eljárásból eredett veszteségek pótlásába volna beszámítandó, ifj. Szabó Pál hátrahagyott egyéb vagyonából pedig csupán 6074 pft 11 kr. került ki, a' fonszámitott 30,400 pftnyi pénztárhajányból még 24,325 pft s 49 kr. volt fedezetlenül, melly 24,325 pftot s 49 krt idős Szabó Pál ur, a' volt igazgatónak édes atyja, fia helyett a' társaságnak egészen megtéríteni ajánkozott, azon föltétel alatt, hogy ha a' társaság minden egyéb akár szabály-ellenes eljárásból eredett károk, akár pedig még netalán előfordulható pénztárhajányok tekintetében, fia elleni keresetét teljes épségben s' erőben föntartván, csupán és egyedül az említett módon tökéletesen megtérített 30,400 pftnyi pénztár-hajányra nézve kinyilatkoztatja: hogy e' miatt volt igazgató ifj. Szabó Pál ellen bűnvádi eljárást igénybe nem veendő, s' e' részbeni keresetének teljes megtérítés által lett megszűnését az illető törvényhatóságnak is bejelenti. — Melly ajánlatnak elvagy nem fogadása iránti határozatra szólítá föl a' közgyűlést az ideigl. igazgató választvány.

Mire nézve tekintetbe vétetvén: hogy a' bűnvádi kereset igénybe vételéről lemondás csupán azon tételekre

szóva kívánatuk, m' ellyek valósággal és tökéletese n megtérítettek; — minden egyéb követelése pedig a' társaságnak, úgy a' keresetre, mint a' kereset útjára nézve teljes erőben föntartandó; tekintetbe vétetvén továbbá: hogy a' megtérített 30,400 pfton túl jelenleg a' volt igazgató ellen a' társaságnak más oly követelése nincsen tudomására, melly bűnvádi eljárás igénybe vételére is jogosítaná, ha pedig később még ilyenmü követelés előfordulna, arra nézve a' társaságnak bűnvádi eljárásához is folyamodni joga leszen; tekintetbe vétetvén tehát: hogy idős Szabó Pál ur ajánlatának elfogadásával a' pénztárhajány (a' mennyire ekkorig tudva van) tökéletesen megtérül, s' a' volt igazgató szabály-ellenes eljárásából eredett károk kipótolhatóságához is nagyobb remény nyílik; míg ellenben ha ajánlata el nem fogadtatnék, a' volt igazgató megfenyíthetőségét (miathogy ekkorig el nem fogadtatott) alig lehetvén remélni; nemcsak egyéb kártérítés eszközésére nem volna kilátása a' társaságnak, de még a' tetemes pénztárhajány is kipótolatlanul maradhatna; mindezeknél fogva a' közgyűlés egyhangulag s' közértelemmel elhatároza: hogy idős Szabó Pál ur ajánlatát, s' ajánlatától a' föntített 24,325 pft 49 krt elfogadja, s' elfogadván kinyilatkoztatja, hogy ekkor kinyomozhatott 30,400 pftnyi pénztár hiánya teljesen meg levén térítve, erre nézve keresete megszűnt, s' az ekép kielégített pénztárhajány miatt volt igazgató ifj. Szabó Pál, mint a' társaság számadó tisztje ellen bűnvádi eljárást, s' közhatalosi fenyítéket igénybe nem veendő. — Mnek is nyilvánossá tételére, s' az illető törvényhatósághoz is bejelentésére az ideiglenes igazgató választvány utasították.

Egyébiránt: minthogy azon terjengetni hallott közhírbeszéd következtében, mintha idős Szabó Pál ur magyar kereskedelmi társaság igazgatójáváli viszonyát arra használtá volna, hogy a' társaság kárával magának hasznót és nyereséget eszközöljön, az igazgató választvány ezen vád kivilágosítására minden kitélhető törvényes lépéseket elkövetett, úgy itt helyben, mint az ország több vidékein számos tanut is hit alatt kihallgattatott, sőt idős Szabó Pál urnak kereskedelmi könyveit és irományait is bírói zár alá vétette; és miután idős Szabó Pál ur az elneve föntförgő foladások és gyanúsítások tekintetében minden lehető fölvilágosításnak megadását önként is ajánkozván, a' választvány kereskedő tagjai, s' a' társaság rendes ügyvéde által idős Szabó Pál ur könyvei s' okiratai törvényes biznyság közbejöttével megvizsgáltattak, a' társaság könyveivel s' irományaival egybeveteltek s' a' tanuk vallomásaiból fölmerült egyes kérdésekre nézve is idős Szabó Pál ur által fölvilágosítások és czáfoló kimutatások nyújtattak. mindezeknek következtében a' társaság ügyvédétől kivett hivatalos ügyési vélemény nyomán, a' magyar keresk. társaság közgyűlése ezennel kötelességének tartja kinyilatkoztatni, hogy semmi oly tételnek nyomára nem jött, melly miatt idős Szabó Pál ur ellen siker reményével valamely kártérítési keresetet indíthatna, ellenben: részint a' tanuvallomásokban foladott, részint különben terjengetni hallott vádak, vagy tökéletesen eloszlatottak, vagy pedig sem bizonyos kulföre, sem pozitív tényre vissza nem vonható mendemondáknak lenni tapasztaltattak. Miért is a' közgyűlés kijelenti, hogy idős Szabó Pál ur ellen eddigel semmi keresete fön nem forog. Kivadván jövedő jogai föntartásával, idős Szabó Pál urnak a' főnebb bírói lépések által netalán megcsorbíthatott kereskedelmi hitelle biztosítására jelen nyilatkozványát. Kelt Pesten az 1846dki dec. 30kán tartott közgyűlés határozatából. A' magyar keresk. társaság ideiglenes igazgató választvány.

BUDAPESTI NAPLÓ.

De már nem sokáig állhat fen a' világ, közel vagyon elpusztulásának ideje és napjai messze nem haladnak! egyik varju a' másik szemét vájja. — Lón pedig, hogy Pharaó király mód nélkül megszeppenne az Izrael szertelen elszaporodásán, s' Pest város tisztelt tanácsa jónak látná ez érdemes nép azon egyedeit, kik az ittlakhatási jogot harmincz s' néhány jó forint lefizetése mellett maguknak megszerezni elmulaszták, vidékre vendégszerepekre küldeni s' e' végett kiadá a' rendelkezlet az érintett közönség előjáróinak, hogy az illetőn obsitot kapandó egyedeiket ne sajátja kijelenni. A' felszólított előjárók tehát küldének ki keblökből e' végre illető tagokat, kik is az illetendöket megkérétvén, — miután azoknak érzékenyen szívökre kötötték azon eset nagy voltát, ajánlák azokra nézve a' közbenjárást a' t. városi tanácsnál, nem tudjuk mit indorsáltak ez ajánlatra?

Az ember szereti az olyast, minek jót nevetett, másnak is elmondani: egy bizonyos arszlán egy bizonyos hölgyet hintájába emelvén, szokott illemes udvariassággal a' bökkanyarott üdvözléssel odacsuktá saját kabátja szárnyát a' kocsiajtához. „Magamat ajánlom.“ „Agyiö moszió.“ A' kocsis a' lovakra vág, a' hintó megiramodik, az arszlán pedig érezvén megfogását, nyargal, a' mint lábai vihetik, a' hintó mellett ordítván a'jaxi ordításokat a' lovak medveprémes kormányzójára, ki azonban angol phlegmával vivé az önkénytelen kengyelűtöt utzahoszsant vizen, sáron és hókupokon keresztül, miglen az arszlán kapujának egyik füle szerencséjére oda szakadt. — Ezt nevezem aztán g y a l o g l ö v e r s e n y e n e k.

Mindenfelől panasz van a' roszt termésre. Hogy fogunk megélni? Kivált bizonyos lap roppant gyér aratást tett az idén előföltök és vicezek dolgában. Főkép utóbbiakra nézve még azt is felszedi, a' mivel őt hajták hátra. Nagyon éhes lehet az, ki még a' mérget is megési. Kilencz tizedrésze csupa polemia, mi csalhatatlan jelensége a' közelgő halálnak. Venit inevitabile fatum. Már a' verebek és más apróbb baromfiak is kezdenek zírrelni az elhagyott tanyán. — Hja ja — Sic transit gloria mundi. — Így mulik el a' világnak minden dicsősége. — A' mákvirág lehull, — a' kikircis elsápad, — és a' földi bodza és a' kakukfu és az ökörfarkkóró és a' pipacs mind mind lehervadnak s' mi lesz e' szép virágokból? Széna. Csak egyedül maradand meg a' levélfosztott ágakon a' más nedvéből elődő fagyöngy. Oh te kegyetlen halál !!

Persze, ha most egy komáromi kalendáriom volna kezünkben, mindjárt meg tudnók mondani: milyen idő lesz akkor, mikor ezen sorok a' nap fényit látják, mert úgy nem szeretnénk jární, mint egyszeri collegánk, ki akkor jövedőlte meg: hogy a' híd ide s' tova ki is fogják szedni, mikor már előtte volt nap elvitte azt a' jég. Sok bajunk van ugyanis az iók járásával. Egy valaki azt állítá: hogy minden mérges hernyó és bogár még maga a' kritika is, ez az egyiptusi sáska, a' gonosz időjárás követkevénye. Örömet elhiszszük, ha nem igaz is. De az elvitáztatlan: hogy a' révész uraknak, ő vastagságuknak egyedül az időjárás életrehozója. Van szerencsénk velök többször összejutni. Sokszor haladunk el ama lánchidi bálványok előtt egy csolnakban illy díszes férfakkal. Még megszidnak bennünket, ha nem bírjuk magunkat hintálni a' jég közt s' másfél óra hosszas „lulley machen“ a' Duna közepén, hogy az embernek igazán „genug“ (Ade lung szerint „genug“) az élvezet, mire általjutott. — Boldog Isten! mi hivatás vár e' dicső férfakra, akaránk mondani, ezek unokáira, ha a' lánchid elkészülésének napjai elérkeznek? Azt hiszszük: ez mind a' magyar irodalomhoz pártol át, miért ne? ehhez nem kell egyéb, mint kijelenteni, hogy ők ezentul magyarul akarnak írni, és tárt kebel fogadandja őket, sőt az illető szerkesztők oly asteriscust vágandnak verseik alá, hogy zöld karikat hány tőle szemé, a' ki elolvassa. Oh látjuk már előre, mint fogják majd ezek nyujtani a' két új kezyüt a' hazának, mondván: „nemzetkém, kis leányom, adszka kacsóskédát, majd vezettek én szépen, hogy el ne találj esni;“ oh látjuk előre, mint fognak teremni özönei a' didaskaláknak, ha ezek az evezőlápától elmaradnak, oh boldog jövedő, aranypillangószárnyu, bihorhajnalhasadásu jövedő!

E' héten a' nemzeti színházban új operát láttunk: „Nabucodonosor.“ Meg nem állhatjuk, hogy itt két rendbeli érdemlett dicséreteket ki ne szolgáltassunk. — Egyik színi díszítő mesterünket illeti, ki a' kellő díszítvényeket valódi keleti phantasiával és művészi fölfogással állítá elő. Többek azon észrevétele, hogy még azon időkben pyramisok nem léteztek, úgy hiszszük, csak tréfabeszéd, mert Nabucodonosort századokkal megelőzték Meszertenus és Acanthus pharaók; kiket már pyramisok alá temettek. Másik dicsőség a' karszemélyzetre jár, mellynek éneklése egyetlen összevágó hang, egy tökéletes, minden részeiben kifogástalan egész, melly ellen ezuttal a' legfinnyásabb criticasternek sem lehet megrovása. Birják a' méltánylást azon mértékben, mellyben megérdemelték.

Még egy necrologot kell legvégül idejegyeznünk: a' nemzeti újság fekete napjának (☉) egyszerre kilencz eleménezkedése született halottan! csak megvan ez akadva szegény vicezelés dolgában s' ha végre saját füle mögül nem bír mit kívakarni, harmincz éves kalendáriomok elmés ötleteit adoptálja édes fiaul, vagy a' „honi vezér“eket orgyilkolja sorra eszmezsákmányokért. De csak aztán ne politizálna! vagy ha már egyáltalában nem tudja magát ettől megtartóztatni, legalább mondana hében korban igazat is. Mult kedden budai és pesti újdonságaiban elkez sarkantús csizmában „jó napot“ kíván, (servus!) s' elkezd illó phrasisok közt illyeket fogni ránk, illetőleg a' Jelenkorra: hogy mi „nem találuk tenyésztőnek az ellenzéki climát“ (figura multum dicendo nihil dicendi) s' ujalog ócska programunkat vettük elő. „Mi ugyan okai nem vagyunk, hogy Önegyedben illy vékonyan maradt a' tanítás sikere: miszerint a' megolvasott dolgott megérteni nem képes. E' program intelligens férfiak számára volt szerkesztve, kik a' „quae maribuson“ kivül még más egyebet is olvasgattak s' illó képzettségöknél fogva jobban tudnak szavakból érteni, mint mások, kiknek e' szerencse nem jutott. Továbbá erősen örvendez a' felett „hogy bizonyos szép tehetségek (lapunkban lépven föl) politikai működéseiket elkülönözzék az ellenzékétől, noha alább egy sorral „ugyanegy politikai czélra törekvő egyedeknek (1)“ ismeri el az illetőket s' mód nélkül sajnálkozik rajta: hogy „annyiféle czé g é r t“ függeszünk ki, midőn az áru ugyan egy.“ Megkövetjük, czé g é r t csak önkénel szokás kitűzni, illy zástlófaj önéket illeti, nálunk sem bort sem pályinikált nem férnek, nem is árulunk semmit, hanem mint fogja ön tapasztalni, adunk mindent ingyen. Elvégre megígéri hogy majd „erről még másutt és máskor.“ — Hagyja abban frater, nem kenyerere ez magának. Egyet mondunk, kettő lesz belőle. Sok szép legény fogja a' csoroszlyá végít; — fogadja ön meg őszinte szívből eredt tanácsadásunkat, — milyen szép pálya az a' pályinka-főzés, vagy a' birkateleltetés, borjunevelés s' a' többi... még önből, ha hivatását elérte, nagy, kövér férfiú lehet. — Gondolja rá magát. — Mi önkem tiszta szívből kívánandunk szerencsét. Jóéjszakát édes fekete nap! nyugodalmas jóéjszakát.

A' műkedvelő társulat Shakspeare „Violaát“ tanulja be leendő előadás végett. Ideje is már, hogy szóljon egyet megint, még valaki majd azt találja ráfogni; hogy egyebet sem tesz, mint gondolkodik.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Ő cs. kir. fensége Hildegard főherczeg-aszó cs. fensége Albrecht főherczeg neje, f. hó 3kán este hetedfél órakor szerencsésen egy figyermeket szült. Más nap déli 12 órakor ment véghez a' keresztelés, mellynél az újdonszülött főherczeg Károly, Béla, Lajos neveket nyert. Ő cs. fensége Károly főherczeg mint egyszermind nagyapa viselte a' keresztatyai tisztelet.

AMERIKA. Ujyorkból dec. 3kaig érkeztek tudósítások. Semmi fontos újság nem történt. A' népszeg hangulata a' mexicói háboru fölött nem nyilatkozik kedvezőleg, miután az naponkint súlyosabban nyomja az unio pénzi gyét. Dec. 1jén hangos jeleit adá létének ezen hangulat egy nagy ünnepélyes lakomán, melly Webster Dániel tiszteletére Philadelphában adatott; 400 személy vón részt a' vendégségben s' mintegy 1500 hölgy foglalt nézőül helyet a'

karzatokon 's örvendének a hazafias áldomásoknak. Webster asztal fölötti beszédében hasonlítást tón Jackson és Polk elnök között 's határozottan ez utóbbi ellen nyilatkozik, mint ki a kárhözatos háborut az ország fölibe hozá. Santa Ana tiz tiszt ellen a hadikarból, kik Monterey mellett az ellenséggel szemközt, kötelességüket állítólag nem teljesítették, hadi törvényszéki vizsgálatot rendeltetett.

SPANYOLORSZÁG. dec. 16. még folyvást tartott a kabinetkrisis. 15. minisztertanácsot tartottak — azonban minden eredmény nélkül. 16kán ismét tanácskoztak; Isturiz valószínűleg le fog lépni 's főhelyet a kabinetben Mon foglaland.

Madridból december 17dikéről következők irnak: a miniszterkrisis még folyvást napirenden van; a legújabb fordulat így áll: tegnap tartott kabinettanács után az összes miniszterség elbocsátatását kérte, a királynó vonakodott ezt elfogadni 's azon ohajtását nyilváníta: maradjon a kabinet kormányon egész a cortesmegnyitásig; sikertelenül folyamodott újlag Isturiz lemondhatási engedelmért; Izabella kivánsága mellett maradt, hogy a miniszterség most változatlanul álljon fen. Ma ismét tanácskoznak; hiedelem szerint a kabinet további megmaradásra tökéli el magát 's a cortest hivatja össze. Ha Brabo Murillo congressuselnöknek választatik, akkor aligha nem Mon Pidal Armero miniszterség létesül. Mai napig 302 választás eredménye tudatik; a moderádók folyvást nagy többségben vannak. — Jellemzőleg történt don Henrik infans legújabb kinevezetése. A királynó azt kívánta, hogy az infans, ki a tengerészetnél eddig csak ezredes rangot viselt, egy fokkal előbbre mozdíttassék; tengerészeti miniszter Armero azonban megjegyze, mikép az infans „rendkívüli érdemei következtében két fokkali előléptetésre (ellenadmirálságra) méltó. A kinevezetési végzeménnyel a miniszter maga ment az infanshoz, ki azonban a nélkül hogy bebocsátná, ajtót mutatott neki. Csak midőn a miniszter a hercegz komornokának bejelenté, hogy ellenadmirali oklevelet hoz neki, bocsátatott be hozzá 's féltérden nyújtá azt neki által.

A progressisták pártjok főnökét Cortinát, ki Madridban a választásnál megbukott, Sevillában követnek választották a közleg országgyűlésre. Antonio Gonzales, Espartero idejében miniszterelnök, szinte követnek választott. Salamancát Alicante tartományból neveztek ki a cortesbe. Legfeltűnőbb azonban, hogy Olozaga, ki 1843ki nov. 24kén tanácselnöknek nevezetett, de már dec. 22kén mint szökevény Lissabonba futamolt, most a cortesben fogna majd ülni. A minisztertanács már elhatározá, mikép viselje magát Olozaga bebocsátása vagy kizáratása körül; eldöntő lépést azonban nem szándékoznak tenni, míg az új többség hangulata nem lesz tudva. — Erősen beszélnek miniszterségváltozásról. Miután a cortes dec. 25kén vala megnyitandó, addigelő meg kelle már dőlnie a legutóbbi miniszterség sorsának.

Madridból dec. 10dikéről írják: Albacete tartomány Olozaga követnek választotta 's minden látszat szerint Pacheco Cordovában a miniszteri jelölt torresí gróf Cabrera

fölött diadalmoskodandik. Három oly férfi, mint Mendizabal, Olozaga és Pacheco, a congressusban többet mérlegelnek ötven miniszteri követnél, kik szónoklati adomány 's tömegrei befolyásban szükölködnek.

Don Henrik infans jutalmul legutóbbi magaviseletért, ellenadmirálnak nevezetett 's ugyanazon tengerész miniszter Armero, kinek elbocsátatását az infans sürgeti, átnyújtá ennek a királyi kinevezési végzeményt. A miniszter ezen léptéről következtetheti, hogy állomásáról épen uem szándékszik önként lelépni.

Vasárnap dec. 13kán a királynó személyesen a palotában 37 nagy keresztet III. Károly 's kathol. Izabella rendből különféle polgári 's katonai személyek közt osztá ki. — Tiz tizenkét nap óta — így ír a madridi tudósító dec. 16káról viradattól egész déltájig két foknyi hideg uralkodik nálunk 's több tartományban oly nagy hó esett, hogy az országutak egészen járhatlanok. Ennélfogvást a posták igen rendetlenül érkeznek, vagy épen kimaradnak. Némely utakon meg, a polgárörtség dacára hemzseg a sok rabló. Gyrim tábornokot, ki kevéspan előtt Madridba érkezett, gyorskocsibeli utitársastul Andujárnál egészen kirabolták.

ANGLIA. A M. Post következőleg jellemzi a brit néposztályi politicusokat: „ama különféle tárgyak közt, miket a brit néposztályi politicusok gyülekezeteikben vitatni szoktak, az, mellyhez legkevésbé nyulni szeretnek és bátorodnak, a külföldi politika. Munka- és munkabér-kérdések 's oly dolgok fölött, mik marhahus és sörre vonatkoznak, a mi népgyűlési politicusaink rendszeren tudnak valami figyelemre méltót mondani, még ha tévelyesek is nézetek. Beszédeikből mégis némi hasznos tényeket gyűjthetni, bármily fonákok 's neveltségek legyenek is elméleteik, miket e tényekre építenek. De midőn a londoni gyökeresdiék külső kérdésekkel foglalkodnak, minden eseppe józan ész látszik elhagyni őket. A londoni városi, mihelyt a tengeren túl eső helyek és személyekről beszélnek 's hazafiskodnak, lelkesülését többnyire a kisebb színházak esacska hőseitől kölcsönzi. Nem cseveg egyébről mint szabadságról 's ezzel vértelkedik. Romanticus lesz, tulfeszült 's ez által neveltséges. Dadog oly dolgokról, miket nem ért 's világba darál legizetlenebb tévelyésekről. I-télget krakói eseményekről 's nem veszi tudomásul, hogy különbség létezik idegen országok szokásai 's a fleetstreeti viszonyok között. Rokonszenvei ekként ábirányt vesznek fel, részvétét haszontalan fecsérlé 's mig szabadság és nemzetiségérti küzdésről álmodik, igazán 's egyedül csak özszeesküvéseket, gyilkosság, gyújtogatás és mindenféle iszonyatosságokat vesz ótalomba 's tb.“ Nincs e így másutt is a fő-sót talán kisvárosiaknál is?

A kormány állítólag elhatározá, hogy a legközelebb parlamenti ülészakon magát a partmelléki grófsági polgárhadak rendezésére felhatalmaztatja, miután a több mint százezer főnyi állandó hadsereg nem elégséges az ország védelmére, gyarmati őrőség 's Irland és Keletindiaiban szükséges hadi szolgálat biztosítása 's fentartására. A part-erőségek őrzésére rendelt hadak inkább a porosz hon-

védserg, mint a francia nemzetörség mintája szerint fognak rendeztetni. Ugy látszik azonban, hogy egyszersmind az állanló hadsereget 50 ezer fővel fogják szaporítani, hogy mindenkor legalább 8 ezer ember legyen a legnépese angol és skót kerületekben rendelkezés alá készen.

OLASZORSZÁG. Hiteles kútfő után ó szentsége a római pápa parancsára a fenyítő törvényszékek a rendőrségtől el fognak választatni 's bírák kizárólag polgárrendi jogászokból állani. Ezen bírák, hogy függetlenek 's megvesztegetéstől mentek legyenek, állapotukhoz illő fizetést kapnak 's kinevezetéseik holtig tart. Üléseik kevés kivétellel nyilvánosak lesznek. E mellett a kormány minden törvényszéknél még egy ügyvédet fog tartani, ki a státusjogokon kívül a perekre is felügyelend. A rendőrségnek csak a kisebb köz rend elleni kihágások maradnak büntetésül. Ezen törvényszékek életbe léptetését az új fenyítő törvény megnyerésével remélik 's hogy ezen javítások tetszésre találandnak, mindenki átláthatja, kinek alkalma volt az eddigi eljárásról tudomást szerezni magának.

CHINA. A cantoni köznép ellenséges hangulata az idegenek 's különösen az angolok iránt nem hogy csilapult volna sőt inkább növekszik annyira, hogy a tartomány chinai helytartója, az angol telepeknek chinaiak általi megtámadtatásuktól tartván, Davis hongkongi kormányzó egy hadi hajónak Canton elibe állítására szólítá fel. Ez tüstint meg is történt: a kelet-indiai társasághoz tartozó Nemesis hadigőzös közvetlenül a telepek előtt horgonyt vetett. Ezenföül valamennyi brit resident erősen fölfegyverkezék. Az északamerikai követ Eyerett oct. Macaoában kikötött 's 20kán Vincennes amerikai hajón Cantonba utazott. Az északamerikaiak kísérlete kereskedés-nyitásra nézve a japáni kormányval, tökéletes kudarcot vallott.

ELEGYHIREK. A francia király megparancsolá, hogy a tuniszi bey arezképe, ki Franciaországot odahagyva hazájába távozott vissza, a most uralkodó fejedelemseg 's családai közé a versaillesi muzeumi terembe helyeztessék. Festője a beytől Nizsán rendet 's egy gyémánttal kirakott, 's a bey czimerével díszített arany burnótszelenzét nyert ajándokul.

Leedsben is (Angliában) számos gyárnok és kereskedőkből álló gyülekezet tartatott a theavám-csökkentés tárgyában. Hatalmas lépések egy általános szabad kereskedés felé!

A brit kormány ajánlközött az ulsteri tanodában négy új hittani oktatószék-alapításra presbyterianus egyházi hitszónokok neveltetése végett, sőt még az unitariusok számára is kész két tanszéket alapítani noha ezen vallásbeliekből alig járja 7—8 egyed az említett tanodát.

Buge aud marsal hadi telepeket akar Algirban alapítani; nem az előbb szándokolt nagy vállalatról van most szó, melly ugyanis többre fogna 500 millió franknál kerülni, hanem csak egy kísérletről ezer hadastyánnal, mihez 4 millió frank is elég.

Stuttgarti tudósítások szerint Würtembergában jövő január hónap első hetében rendkívül összeülendő országgyűlés fog tartatni.

3ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Só-szállítási hirdetés.

A nmlgu m. k. udv. kamra rendeletéből közhírré tétetik: hogy azon sómennyiségek kivül, mellyek iránt a szerződés megkötötték, 1847d. év felelyt alatt még Szolnokról Pestre 50,000, Szolnokról Komáromba 7000, és Pestről Nádszegre 7800 mázsa só szállítandó lesz.

Ezen sómennyiségek szállítása, melly csupán írásbeli ajánlatok által eszközözendő, esőd alá bocsátatik olyformán, hogy a vállalkozni kívánók saját kézzel aláirt, lepecsételt 's kivülről „sószállítási ajánlat“ felirással ellátott írásbeli ajánlataikat legfeljebb 1847d. évi január 15eig reggeli 10 óráig a k. kamarai elnöki hivatalnak benyújtani kötelesek. — A teendő ajánlatok alapul a jelen — Szolnokból Pestre 17¹²/₁₆ kr., Szolnokból Komáromba 20¹/₁₆ kr., és Pestről Nádszegre 5⁸/₁₂ krnyi — minden mázsa után fenálló fuvarbér szolgálend.

A szerződési feltételek ezen pótló-szállítványoknál ugyanazok, mellyek m. évi július 9kén kihirdettettek.

Különösen megjegyztetik: hogy az ajánlatok mind az egész fenjegyzett sómennyiségre, mind egyes állomásokra, a szolnok-pesti vonalnál pedig egyes 5000—7000 mázsára rugó szakaszokra tétethetnek; hogy továbbá minden vállalkozó magát ajánlatában világosan 's határozottan kifejezze, melly sómennyiséget 's milly áron

kíván magára vállalni, hogy végül ajánlata reá nézve másíthatlanul kötelező erejű leendő 's magát fenemlített szerződési feltételek alá veti.

Nemkülönben szükséges, hogy minden ajánlat a kívánt sómennyiséghez és fenkitűzött fuvarbérhez szabott 5 procentnyi bánatpénzzel, akár status-kötelezvényekben, akár készpénzben ellátva legyen; ezen bánatpénz valamely k. kincst. pénztárnál is letétethetik; melly esetben mindazonáltal a vállalkozó köteles az illető hivatalnál nyert bizonyítványt írásbeli ajánlataihoz csatolni.

A benyújtott írásbeli ajánlatok 1847d. évi január 15kén reggeli 11 órakor az e végre kinevezett biztosság által a k. kincstári biztosság teremben, hol minden vállalkozó jelen lehet, kinyitvatni az ajánlatok összehasonlítottatni és a szállítványok azon egyedeknek, kik legkedvezőbb ajánlatokat tettek, átengedtetni fognak azon megjegyzéssel, hogy ha több egyenlő ajánlat tétetnék, az elsőség annak, ki ajánlatát korábban benyújtotta, fog adatni; nyilvánosan kikötetik még e mellett, hogy azon vállalkozók, kik az egész sómennyiségre tettek ajánlatokat, azon esetben, ha egyes szakaszokra kedvezőbb ajánlatok tétetnének, kötelesek illy szakaszoknak az összes sómennyiségből foganatosítandó lerovására reá állni és a maradékot az ajánlott sófuvarbér mellett elszállítani.

Későbbi ajánlatok, bármillyenek legyenek is azok, figyelembe vétetni nem fognak.

Az eredmény jóváhagyását a főmlgu m. kir. udv. kincstár magának kiköti. Kelt Budán 1846d. évi november 25.2-2

Hirdetés.

A nmlgu magyar kir. udv. kamra rendeléséből ezennel közhírré tétetik: hogy 1847d. évi január 18kán reggeli 10 órakor Budán a kamarai épületben néhai báró Malonyay János megvaszakadta után a kir. fiscusra szállott 's Hevesmegyében keblezett Balla egész pusztá, 1847d. évi szentgyörgy hava 24kétől számítandó három egymást követő évre nyilvános árverés útján haszonbérbe fogadatni.

szerződési feltételekben bővebben körülírt hiteles oklevelekben is elfogadtatik, — el látva, személyesen, vagy törvényes meghatalmazottjaik, 's képviselőik által, megjeleneni, vagy írásban 's hasonlóan a fenn kijelölt kellékekkel ellátott ajánlataikat, a kitiűzött árverést megelőző napon, — de minden esetre a kitiűzött határnapon reggeli tíz óráig a magyar kir. udv. kamara elnökségének benyújtani el ne mulasztsszák.

Bérleni szándékozók tehát, kik szinte héberék is lehetnek, érintett napra 's helyre ezennel oly nyilvános kijelentéssel meghivatnak, hogy fennevezett pusztára nézve 400 pft bánatpénzzel és ezenkivül 6501 pengő ftal vagy is egy évi kötbérrel — melly szinte a kikiáltási ár leendő — biztosíték (cautio) fejében, melly azonban, a léséből.

Nyilvános árverés utáni ajánlatok el nem fogadtatnak. Az árverési és haszonbérleti feltételek Budán a kamarai számvevői-, és Ó-Budán a kamarai főtisztí hivatalban megtekinthetők.

Kelt Budán a nmlgu magy. kir. udv. kamara 1846. évi őszutó 18án tartott tanácsüléséből. 1—3

Nyilvános köszönet.

Folyó évi Junius 8kán mercesinai vetésében, a jég által károsítottván, annak felhecsült ára, a jégverés ellen kölcsönösen biztosító magyar egyesület által, 3115 ft 10 kr. ppben minden hiány nélkül már december elején kifizettetett; a miért is köszönetemet nyilvánítni 's ezen egyesület jótékonyágát a magyar közönségnek ajánlani, kötelességemnek tartom. Bánya-Oraviczán december 20kán 1846.

Fülepp József táblabíró.

Dunavizállás: Budán, jan. 4kén: 5' 4" 9" az 0 felett.